

GAZETA TRANSILVANIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV
Ieșire de două ori pe săptămână prin îngrijirea
Comitetului de redacție.
Atelierele tipografiei „Astra” TE 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA
1838

GHLBARIȚIU ȘI SFINȚIT DE LUPTUL PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATĂȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRAȘOV.
B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tr. 1513
Abonamentul anual lei 300 Autorități și Societății lei 60
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr 86 Inreg. Trib. Brașov S. II No. G. II. 71/942

Sâmbătă 13 Noembrie 1943

Anul 106

Măria Ta

Numai din pricina nepotrivirilor
dintre ce vrea omul și ce poate, venim
cu întârzielnică închinare de ziua Măriei
Tale, așa precum datina sufletului nos-
tru o cere.

Să trăiești, Măria Ta!

Să duci oștile la biruință izbăvi-
toare de frați, să pui hotarele țării unde
au fost nu de mult și-apoi domnia să
se lungească în ani peste o țară harnică
și cinstită.

Domn a toată țara Ungrovlă-
chiei, a Moldovei, a Basarabiei, a
Bucovinei și a Transilvaniei întregi,
așa am poftit să fie pe viitor începutul
hrisoavelor Măriei Tale, ca să nu se mai
facă sminteală și alții să prade și să ne
jefuiască moșta, și vorbe de ocară să ne
arunce în obraze, țară noi nice gând slo-
bod să avem a răspunde.

Să fii cum toți vellevozi noștri fost-au,
în Hristos Dumnezeu credinciosul și de
Hristos iubitorul, țară cine dintre supușii
Măriei Tale înlemn străin ar avea a
strica această tocmeală, cruțat să nu fie.

Că peste mândră și blagoslovită de
Dumnezeu țară a hotărât vrea soartel
să domnești în vremuri ca acestea plne
de nevolnice porniri și poște.

Noi toți câți l-am slujit cu cre-
dincă și dragoste pe fericitul Ferdin-
and I, așa ne-am legat s'o facem și
pentru nepotul Măriei Tale; și noi așa
cum am făgăduit, așa vom rămânea,
numai să ne duci în cetatea Bălăgradu-
lui, ca dreptatea după care jindim să
fie împlinită.

Pildă luând acum din vechi cărți
domnești, încheiem urarea așjderea lor:

Să trăiești, Măria Ta, și Dumnezeu
să Te bucure.

Ion Colan

Regionalism și cultură

de C. Rădulescu-Mofru
Membru al Academiei Române.

„Săptămâna Banatului”, „Săptă-
mâna Moldovei”, „Săptămâna Olteniei”,
care s'au serbat per rând în cursul
acestui an au pus la ordinea zilei
problema raportului în care stă con-
știința regională și conștiința cultu-
rii românești. Fiecare dintre regiuni-
le, care și-a sărbătorit „Săptămâna”
a'pus în lumină operele sale de cul-
tură și disponibilitățile spirituale cu
care gândește să întâmpine viitorul.

În ce scop? Pentru a revendica
un drept de întâietate, sau pen-
tru a întei emulația dintre regiuni,
în scopul de a spori compoarea între-
gii culturii românești?

Este bine să fim lămuriri asu-
pra răspunsului, ce trebuie dat la
această întrebare, fiindcă din neferi-
cire, până astăzi la noi, răspunsul
se cam dă la întâmpare, și din a-
ceastă cauză vedem producându se
manifestații inoportune și adesea
chiar adânc regretabile.

Este foarte natural ca fiecare
regiune să-și aibă conștiința de
sine căci fără aceasta, ea ar fi lip-
sită de o unitate de măsură în a-
precierea operelor sale originale, și
ar fi expusă să sufere tot felul de
influențe străine. Dar, când conști-
ința de sine este restrânsă la un
ego-centrism brutal, aceasta este un
semn de sărăcie sufletească, dacă
nu este chiar o degenerescență.
Progresul cultural se obține prin-
tr'un împrumut reciproc și continuu
între operele diferitelor regiuni. În-

tr'o regiune, — și cu atât mai mult
într'o țară întreagă, — nu este artă,
dacă în ea există un singur artist;
nu este știință, filosofie, tehnică in-
dustrială, dacă în ea există câte un
singur om de știință, un singur fi-
losof, un singur industriaș! A vorbi
în numele unei regiuni, laudând-o
că ea posedă pe singurul mare ar-
tist, pe singurul mare om de știință,
pe singurul filosof... este de a da
dovadă de o mentalitate copilăroa-
să, care poate aduce cu sine și
compromiterea reputației noastre de

Să fim prin urmare cu băgare
de seamă. În fiecare regiune sunt
vanități, fiindcă ori unde este o vieță
sufletească bogată, sunt și porniri
atavice, alături de porniri nobile;
să fim pregătiți a le aduce însă la
tăcere. Cultura românească are
mulți dușmani în afară de granițele
ei; să nu adăogăm la acești duș-
mani și dușmănia dinăuntrul grani-
țelor noastre.

Conștiința regională este de
folos, și încă de mare folos pentru
propășirea culturii românești, dar
atunci numai când ea se întregește
în conștiința culturii neamului ro-
mânesc întreg. Să lăsăm viitorului
sarcina de a clasifica după valoarea
lor operele culturale ale fiecă-
rei regiuni; deocamdată noi contim-
poranii avem datoria să înmulțim
a este opere culturale.

Cine a civili- zat Moldova?

de
I. Bozdog

Contrar tuturor cunoștințelor isto-
rice și rănilor adânc înfipte în toată
ființa noastră națională s'ar impune să
facem unele revizuiți în conștiința tu-
turoara, mici și mari, în lumina binefă-
cătoare a afirmațiilor d-lui *Elekes Lajos*,
cel care ne-a lămurit și privitor la ori-
ginea Craiovei, Argeșului și Câmpulun-
gului din Muntenia.

Doar primele colonizări și în Mol-
dova s'au făcut tot de către poporul
maghiar care s'a întins pe *Trotuș* în
jos până la *Siret*, prevenind întemeierea
principatului și ocupația românească.

Numirile geografice de origine
maghiară, ca: *Trotuș-Tatros-Tatáros*, *So-
muz-Samos*, *Mediaș-Meggyes*, *Tarcău-
Tarko* etc., fac dovadă că înaintea *Un-
gurilor* n'a fost populație stabilă pe a-
ceste plaiuri”. (pg. 152. *Ungurii în Mun-
tenia și Moldova*).

Secretul tăriei și dăinuirii lor pe
aceste plaiuri a stat: în superioritatea
culturală față de patriotismul popoarelor
învecinate. Ei au ocupat și exploatat
cei dintâi albiile râurilor, punctele fa-
vorable ale așezărilor geografice, mi-
nele de sare din valea *Trotușului*, ca
și ținuturile cele mai potrivite pentru
agricultură, industrie și comerț.

Populația Moldovei se compunea
din toate resturile popoarelor năvăli-
toare, peste care s'au așezat biruitorii
Unguri, după ce au reușit să alunge
definitiv pe Tătari în sec. XV-lea, go-
nindu-i în patria lor din Crimeea. Peste
acestea s'a suprapus ca un element
mai numeros Românimea. „Acest neam
de origină neolatină, după cum se știe,
a trecut printr'un amestec slav încă în
patria-i străbună, în Balcani, trăind
timp mai îndelungat sub stăpânirea
Bulgarilor, de unde a ajuns la Nordul
Dunării în patria de azi... Românii au

Continuare în pagina 3-a

Cuvânt domnesc

II

Și tot mai mult apusul se răsfrânge,
Pe'ncremirea visului de mâne.
Un vânt subțire vine să se'ngâne,
Că de-odată Domnul prinde-a plânge.

Se simte sterp și prăbușit rămâne:
De geaba veacurile fapte-or strânge,
Lângă victorii azi vieța-l frânge —
N'a mângâiat niciun obraz de pâne

Și n'a simțit, fierbinte, cum se varsă
Din vine setea de vieță arsă,
Nici sufletul femeii cum tresare...

Și cel de care tremurau dușmanii,
Se prăbușește'n desnădejdi umare
Că fără roade își îngroapă anii...
Lucian Valea

Atacul dela Dzanțora La ogor de primăvară...

III

Ne îngărădesc prizonierii. Curg
din toate părțile, ca făina la moară.
Spaima din clipa predării le-a trecut —
credeau că cine știe ce le facem! —
și acum li s'a deslegat gheru. Răd, po-
vestesc, mănâncă, se uită la noi cu
acea curiozitate pe care și noi o avem
privindu-i. Sunt aici de toate neamu-
rile, cei mai mulți cu ochii puși oblic
în cap, cu umerii obrăjilor scoși în-
afară, murdari rău dar nu mult mai rău
ca noi. De ne-am schimba hainele, ni-
meni nu ne-ar deosebi de *bolșevici*.
Poate un cunoscător ar găsi în ochii
noștri nu știu ce senin lipsit de agre-
sivitate, în gesturi și în vorbe nu știu
ce omenie de care nu ne putem des-
băra. Incolo, oameni în uniformă...

Dăm de-o magazie cu de toate:
saci cu făină, putini cu unt, lăzi cu
linguri de lemn înflorate, (ia să iau
una ca amintire!) lăzi cu pachete de
ceaiu (ia să iau și vreo două pachetele,
că nu strică!) cutii mici ca de vopsele,
cu un fel de gelatină despre care pri-
zonierii ne vor lămuri că e alcool con-
densat (să luăm și de-aici vreo zece
cutii, că tot nu mai avem spirt dena-
turat pentru mașina de spirt!)

O coloană de autocamioane „*Mo-
lotova*”, înțepenite 'n ulița ce urcă sus
spre platoul dela *Dzanțora*, nouă de
nouțe, ne aștepta să le luăm în pri-
mire. De-acolo avem tot batalionul doi

Întoarcere de pe front

STANTANEE

Marfă ca oricare

Inainte cu vreo 20 sau 25 de ani a făcut mare vâlvă în Arad faptul că proprietarul unui cinematograful din localitate, ajuns în jenă financiară, și-a vândut soția pe suma de 40 mil coroane. Femeia, o cunoașteam și eu. O vedeam adesea la spectacole sau pe stradă, însoțită de cei doi copii, un băiețel și-o fată de patru ori de șase anișori. Era o apariție — cum s'ar spune — de toate zilele. Nu prea înaltă, grăsuță, n'avea nimic ce-ar fi putut să cucerească pe-un om d-la prima privire, cum se întâmplă de cele mai multe ori. Am văzut-o odată însă într-o lojă de teatru era iară cu copiii ei — mâncau împreună bomboane sau șocolată. Li contemplam profilul, când, la un moment dat, începu să-și lîngă vârfurile degetelor. Această îndelungă, urâtă, mai ales în public și neadmisibilă la oameni mari, o făcea cu atâta naturalitate și uitare de sine, încât nici copiii ei mici, ce-i stăteau alături, n'ar fi putut s'o facă mai copilăros și nevinovat. Din gestul acesta am înțeles atunci, că femeia aceasta trebuia să aibă încă multe alte gesturi care o prindeau bine.

Obiceiul de a-și vinde femeia a existat și mai există și astăzi, poate, între popoarele înapoiate în cultură. Pare foarte curios ca cineva să-și vândă tovarășa de viață pe bani. Dar s'o snopească în bătaie, s'o înșele și s'o părăsească e ceva cu care s'a deprins lumea, nu mai e de domeniul surprizelor și se întâmplă destul de des în toate păturile sociale, la toate popoarele.

În Anglia era acest obicei în floare până mai înainte cu'n veac și jumătate, ca o rămășiță a timpurilor barbare. Ce e drept se practica și acolo mai mult în clasa de jos, între muncitori și țărani. Pătura de sus cunoștea — cum am spus adineauri — soluții mai practice. Inginerii de pe vremuri făceau vânzarea femeii cu același șir de rece, cum vinzi, de pildă, un cal, o oală, un obiect oarecare. Tocmeala se făcea ca pentru orice marfă, mai lăsa, mai pune, până ojungeau la înțelegere. De obicei, la astfel de vânzări, amatorul stătea în umbră. Avea — se vede — și femeia grijă să pregătească terenul mai dinainte. Când se prezenta ocazia, apărea ca din întâmplare, și după ce târgul era gata pleca la casa noului ei soț fără să mai fiin seamă de prescripțiile legii. Despre faptul acesta erau anunțați numai vecinii cei mai de aproape și de obicei vânzătorul și cumpărătorul rămăneau buni prieteni.

Acest soluțiu ciudat de divorțuri și întemeieri de căminuri noi, era și un rezultat al sărăciei, mai mult decât lipsa respectului legii. Spesele unui divorț în toată regula costau pe acele vremuri nu mai puțin de 500 de taleri. Acest lux și-l puteau permite lorzii, clasa de sus, privilegiată. Muncitorul și țărânul englez de pe atunci când a scos din buzunar un taler sau doi a plătit și nuntă și divorțul.

Ecat. Pitiș

„Cântărețul“ lui Goethe la Români

Imitația lui Bolintineanu

de Ion Gherghel

III

Autorul romanelor *Manoil* și *Elena* cunoscuse bine *Suferințele tânărului Werther*, de sigur din traducerea lui Gavril Munteanu dela 1842.

Bolintineanu își propusese să devolve în romanele sale un subiect neoșromănesc, pe pământul românesc, în cadrul naturii ferme ațoare, ce îmbrățișează cu nostalgică pasiune, moșia românească.

Oricât a dorit însă autorul acestor romane să-și ascundă sursa inspirației sale, cercetările au dovedit că la temelie lor stă celebrul roman din tinerețea lui Goethe.

Dar nu numai proza lui Bolintineanu a fost influențată de literatura germană, ci și poezia.

În *Foata pentu minte, inimă și literatură* apăru în primăvara anului 1852 o poezie a lui Bolintineanu sub titlul: *Doamna lui Negru și bardul*. Acest text e supus mai târziu (1879) unor modificări destul de însemnate, mai ales în partea a doua, care — în *Foata pentru minte*... — primise în subtitlu: *Cântecul bardului*, ale cărei rădăcini se întind până în regiunea altei celebre balade germane: *Des Sägers Fluch* de Ludvig Uhland.

Ca și în romanele sale Bolintineanu localizează, și în această poezie, motivul poetic împrumutat, încercând să împrumute tabloului o culoare loca și privind lucrurile, prin contrast, diametral opus față de autori pe care-i imită.

Mai bine își va da seama cititorul — (dacă cunoaște originalele din care s'a inspirat poetul nostru) — despre caracteristicul devierii motivelor poetice, citind, măcar parțial, textul din poezia *Doamna lui Negru și bardul*, Iată începutul poeziei:

E splendidă masa și vinuri străine
Se varsă spumând
Prin cupe de aur; iar Domnul răzând
Văște să-nch ne.
A'ci cavalerii vestiți în băie
Prin luptele lor
Cu tinere doamne, brunete, bălăe
Verbeau de amor.

Frumoasa și tânăra Doamnă stătea grațioasă și stăoasă — „cu ochii în jos“ — schițând doar un zâmbet discret. Deodată răsună porunca Domnului:

— „Să vie străinul ce cântă afară să cânte (aici)!”

Acesta salută ilustra coroană de oaspeți ca și Cântărețul din balada lui Goethe:

Cu voi bucuria și dulcea plăcere
Oaspeți străluciți;
Iar viața-vă cure ca răul de miere,
Să fiți fericiți!

Doamna, zăbind pe frumosul cântăreț — (aici nu e bătrân ca în balada goetheană ci „cu bucle auroase“) — începe să suspine, ca din senin își înclină fruntea, iar fața îi devine galbenă ca ceara. Zumzetul vocilor se stinge ca prin farmec. O tăcere apăsătoare se așterne în sala domnească. Vocea ca de tunet a stănăului îi deșteptă pe toți din reverie și emoție:

La harpa, străine.....
La harpa curând!
Și pentru aceasta să-i dai lui îndată
Tot ce-am mai scump eu,
Să-i dai lui chiar cupa-mi în aur lucrată
Și chiar caiul meu!

Dar bardul lui Bolintineanu răspunde ca și cântărețul lui Goethe:

La alții dă cupa, la alții dă calul!
O, Doamne, eu cânt,
Cum fășie plopii, cum văje valul,
Cum vuvuie-un vânt!

Apoi „străinul“ își începe cântarea. O cântare tristă, plină de dor și jale. Oaspeții rămân uimiți, se încântă de armonia cântecului fermecător. Ei „desartă pahare“ și „se cred fericiți“. Iar Doamna, care recunoaște în cântărețul străin pe fostul ei adorator, care vine acum, în această travestire de bard răfăcitor, să-i jure credință până la mormânt, zâmbea, fericită, printre lacrimi.

Epilogul: A doua zi pescarii găsiră, în râul Argeș, un „june cadavru“ și-apoi... „o liră“...

Clasicul Goethe servise astfel de model romanticului nostru Bolintineanu.

Faptul că poetul nostru nu și-a mărturisit sursa de inspirație, nu dovedește altceva decât ideea greșită ce era pe atunci la modă cu privire la invențiunea poetică. Mulți autori nu și dădeau încă bine seama că nu este important ce împrumui și de unde te inspiri, ci important este numai cum izbutești să transformi comorile împrumutate, dându-le o nouă strălucire.

o sărbătorire

În numărul pe August-Septembrie 1943 al revistei *Gândirea*, este sărbătorit, la un popas care depășește un sfert de veac de activitate poetică, unul din cei mai cunoscuți poeți contemporani, d-l V. Voiculescu.

Răzbind greu în public, poetul și-a publicat ani de-a rândul versurile, fără a ține seamă de întârzierea recunoașterii meritelor sale.

Pe bună dreptate se observă că nu avem aface cu un poet care poate fi încadrat într-o formulă: tradiționalist, modernist, romantic, etc.

D-l V. Voiculescu este însă un poet cu un contur original, cu o lume

a sa proprie, care pe bună dreptate se poate înscrie printre deschizătorii de drumuri.

Nu am înțeles însă de ce comentatorii acestei binevenite sărbătoriri n'au insistat asupra legăturii poeziei d-lui V. Voiculescu cu mișcarea *Gândirii*.

Această revistă a trasat un drum neted și clar în noua orientare spirituală românească. Pe această linie a mers poetul V. Voiculescu, cu tot talentul său și, în lumina acestei mișcări, poezia sa capătă semnificații nouă, particulare, revelatoare.

Aurel Marin

PREDICI ÎN PUSTIU

Ridică-te la înălțimi

Când într-o zi de toamnă (nu toamnă ca cea de acum) sau de iarnă ceața plutește groasă în vale, peste satul sau orașul tău, te-ai ridicat vreo dată la înălțimi ca să dai de soarele strălucitor și de cerul senin? Ai impresia că ești un biruitor al ei, compătimesti pe cel ce încă innoată în vale în ceața deasă și parcă îți vine să chemi cât mai mulți cu tine să se bucore și alții de minunata privești și de biruția ta asupra ceții.

Parcă te doare, că trebuie să cobori la îndatoririle care te cheamă acolo jos, parcă te doare, că nu ai acolo o căsuță să stai tot sus, să nu mai cobori de loc. Îți vine să exclami: Mare Meșter ai fost tu Doamne, când ai clădit această lume cât aș vrea să rămân în vreun schit pe un vârf de munte mereu aproape de tine.

Dar n'ai ce face trebuie să cobori, să pui capăt senzației tale de biruitor și să sfârșești cu visurile tale. Rămâne însă chinuitoare în sufletul tău întrebarea: Oare n'aș putea eu rămânea, deși coborât jos, cu sufletul meu plătind tot la înălțimi?

Se poate, însă cu o singură condițiune: să te ferești de tot ce e josnic. Parcă ești predestinat acest cuvânt josnic, care vine dela jos.

Tot ce-1 josnic deci te ține jos și te împiedecă să te ridici la înălțimi.

Iată în practică ce înseamnă să te ridici la înălțimi:

Ce mare lucru este — zice Măntuitorul să tubești pe fratele tău? Virtutea începe abia atunci când începi să tubești dușmanul tău. Zici și tu adesea cum o să fiu bun, când oamenii sunt așa de răi cu mine? Dar răspunde-ți tot tu: Ce-1, mare lucru să dau cu pâine la cel ce aruncă în mine tot cu pâine?

Virtutea începe abia atunci când dau cu pâine în cel ce svârle cu piatră în mine. Ce-1, mare lucru să mă retrag la un schit oarecare izolat în creștetul munților și să duc și eu aici o viață curată de sfânt? Virtutea mare începe abia atunci, când aci în vâltoarea turbatoare a vieții tu îți păstrezi curățenia neîntinată a trupului și sufletului tău. Nu te uita la oamenii josnici, ia pildă dela cei ce au izbucit să se ridice, ca să plutești și tu la înălțimi.

Dr. M. Suciu-Sibianu

Biblioteca „Astei“ Brașov

este deschisă în fiecare zi de lucru, între orele 9-12 și 15-19. O sală de lectură bine întreținută, cu 40 de locuri, stă la dispoziția cititorilor. Secția de împrumut funcționează și ea.

cămășile de sport albastre și albe. Măcar atât!

Cu mulțimea autocamioanelor capturate aici ne-am putea motoriza toată divizia, dar până la divizie, să ne motorizăm noi, al doilea; fiecare companie ia câte două trei mașini, și mai mari, și mai puțin mari, că mici nu-s de loc, care cum a pus mâna întâiu pe ele. Planton înarmat pe unul din locurile goale din față însemnează că mașina e capturată de cineva.

— Să nu te-appropii, mă frati-miu, că bog baioneta în cauciucuri; asta e a noastră.

Prin toate văile, tot vehiculele motorizate.

— Loghine, să te faci mașină pentru grupul de comandă, că de unde nu vorbesc cu Baloleanu să-ți impute cei doi că omorâți la Wladislavovka.

— Dacă-i numa p'atâta, lăsați pă mine!

După un ceas cine stopează sus pe platou, în fața noastră?

Loghine, cu două autocamioane

mari, ca de transportat bere, fiecare cu câte doi șoferi luați dintre prizonieri.

Noi nu aveam șoferi, pentru simplul motiv că plecaserăm de-acasă numai cu căruțe, fie de rechiziție, fie „standard“, toate cu coviltire camuflată. Aici, dintr'odată, mașini. Ce te faci?

Simplu: te du-i unde sunt strânși prizonierii, cum a făcut Loghin și, crăcănât în fața lor, strigi odată, încruntat, ca să creadă că ești vreun grad:

— Hei, cioloveci, cto ies șofer?

Oricât și-ar fi de relativă rusească, ciolovecii tot pricep despre ce este vorba și ies din grămadă mai mulți decât ai nevoie.

Am mai adus de pe câmp și două butoaie metalice de benzină, ca să avem rezervă și:

— Tânțarule, ia-le'n primire și vezi de mai fă rost de câte două cauciucuri de rezervă la fiecare.

De-acu ne-am domnit rău. Nu știam pe vremea aceea, că și motomecanizatele astea au povestea lor; că nu-i destul să ai șofer și să le dai în primire lui Tânțaru, că-ți mai trebuie și

piese de schimb, și ulei, și benzină; că, o vreme, toate le puteai găsi pe toate drumurile, dar că mai târziu benzină se va da cu cartelă și pe... țigări.

D'apoi *situațiile* cerute de regiment, măcar odată pe săptămână?

Că ce serie are motorul? Că unde a fost fătăta mașina? Că ce greutate suportă? Câte cauciucuri de rezervă are? Câtă benzină consumă? Ce rezervă de carburanți avem pentru fiecare?

Ni se acrise sufletul de atâtea situații, de ne venea să le dăm de răpă, în Marea de Azov și să rămănem cu căluții și harabalele noastre, cărora le știam rostul.

Până s'a găsit seriile dela motoare, le-au gădilat băieții toate părțile:

— Unde, mă-sa, e numărul, c'acu torn benzină pe ea și-i dau foc...

— Petrescule, să-i cauți seria motorului, că te scot din *subsistență*...

— Domnule locotenent, mașina noastră a mare are două numere.

— Adună-le și fă unu, ca să-l trimitem la regiment...

— Don major, mașina a mică n'are serie...

— Te privește; să te faci serie până n'tr'un ceas, că te pui să-i rozi cauciucurile.

— Don maior, a 5-a are o mașină trimisă la Islam-Terek după muniție; de unde să-i iau seria.

— Nu știu! Mie să-mi dai serie... Pe urmă bucluc cu camuflajul.

Acopere-le; descopere-le că nu-i bine; întinde plasa și pe roți; lasă roțile goale că acolo ridicăm zid de piatră contra bombardamentului; pune verdeață pela încheieturi, să pară mașina tufă; fă rost șoferului de o banderolă galbenă la braț să nu tragă vreun trăsnet în el, noaptea; dă din benzină agonisită cu chiu cu vai, 50% regimentului ori diviziei...

Mă rog, câte mizerii toate pentru un fleac de motorizare.

De unde să știm noi la Dzanora, că mașinile astea o să ne mănânce zilele?

Ba ne bătea gândul să luăm și o

Cine a civilizat Moldova?

de I. Bozdog

— Continuare din pag. 1-a —

asimilat pe rând popoarele de alt neam din Principate. Astfel s'a născut poporul român de azi, ca unificator și moștenitor al neamurilor din evul mediu, esențial diferite ca rasă, limbă și cultură." (pag. 154).

Deci adevărul fundamental istoric ce ar trebui să-l rectificăm e, că nu existăm ca neam format decât din sec. XV-lea.

Pe Români i-a ajutat în cei mai grei pași ai orânduirii sociale influența maghiară, dând prin coloniile sale exemplu și putere la începuturile muncii culturale.

Documentele arată că organizațiile ungurești au reușit cele dintâi să-i obișnuiască pe Români la domiciliu stabil și la viață de colonii". Conducătorii primelor colonii stabile au fost cneji Ioan și Luca și e aproape sigur că Ioneștii și Fărcășeni din cursul inferior al Oltului numele lor îl poartă". (156).

Culturalizarea Moldovei prin Unguri a continuat chiar când Românii i-au copleșit ca număr. „Primele așezări moldovene se nasc sub puterea atractivă a comunelor maghiare, în felul că tovarășiiile ciobănești roteau în cercuri tot mai înguste în jurul coloniei începute, stabilindu-se și aceștia și părăsindu-și pe încetul vechile ocupațiuni, și-au însușit dela vecinii chipul mai avansat al agriculturii. În aceste părți au caracter unguresc nu numai ramurile mai superioare de producție ca vieritul și prelucrarea vinului, ci și toată construcția legată de domiciliu stabil și de agricultură". (pg. 156).

„Elementul maghiar a fost deci învățătorul maestrul al Românilor în ocupațiunile și așezările lui fundamentale". Dar ar fi o greșeală să credem că numai cu atât au contribuit la desvoltarea vieții românești. Dimpotrivă, la sfârșitul evului mediu găsim pe Unguri pe toate treptele societății voivodale, dela agricultori până la muncitorimea industrială, dela curteni până la cetățenii orașelor, care au lăsat pretutindeni urmele mânărilor creatoare" (pg. 157).

Pe lângă atari stări primitive și la începutul formării neamului, cum va fi reușit Ștefan cel Mare, tot în sec. XV-lea, să dea lecții cunoscute Polonilor și chiar și Ungurilor la Baia, rămâne un mister pe care sigur îl va clarifica tot d-l Elekes. Mai ales că la pg. 159 ne amintește și de necazul lui Ștefan cel Mare care „se tânguia amar nicăieri că i-a fost distrus tocmai finutul cel mai productiv, cultivat de Unguri, și nu mai avea, în lipsa acestuia, de unde scoate birul pentru Turci".

Iată câteva „adevăruri" de care Europa ce mustește în valurile de sânge de astăzi va trebui să țină seamă, căci: „Clangăii sunt martorii vii ai puterții și glorioasei munci culturale ce a săvârșit ungarimea pentru punerea pietrii fundamentale a civilizației Europei centrale estice, care sunt nu numai rămășițele în

Făgașul cel bun

de Dr. D. Chirculescu

Istoria neamurilor ne arată că opinia publică se lasă în general dusă de porniri instinctive, de simpatii și aversiuni năvalnice. Privite în înmănuncherea lor sufletească, masele se arată impulsive, trecând ușor la excese, la răsturnări sociale, revoluții sau războaie, uneori chiar contra propriului lor interes.

Ele sunt deci, în genere, oarbe.

Păturilor conducătoare și diplomației le-a revenit întotdeauna sarcina de a cumpăni la rece adevăratele interese naționale.

Așa se petrec lucrurile mai la toate popoarele, în mai toate timpurile.

Este însă probabil că poporul român, călit în greutate de două milenii, așa cum niciun popor nu le-a îndurat, este plămădit din alt aluat.

Fără a fi o masă care nu gândește, — glumele și ironiile sale bine îndreptate o dovedesc, — poporul român a dat totdeauna dovada cumpănirii și a stăpânirii de sine. De aceea la noi nici nu se cunosc, de fapt, revoluții importante, cu efecte grele. Opinia publică nu le urmează, ci se desprinde de ele, lăsându-le fără rezim, fără proporții.

Neamul nostru nu s'a dat niciodată în vânt după gogorițe.

Dacă la noi au fost excese și patimi, apoi le găsim, ca o abateră dela regula generală, tocmai la unii din diplomații noștri și la unele din păturile care au girat treburile publice, sau la unii ziaristi care pretindeau să îndrumeze opinia publică.

Așa încât, în România, nu opinia publică a fost frânată de puținii ajunși, — așa zicând, — îndrumători, ci întotdeauna opinia publică a fost aceea care, censurând pe unii din îndrumători, le-a temperat excesele.

vieată ale ocupanților pământului românesc, ci formează unul din cele mai mari capitaluri morale ale poporului maghiar, și sunt arătătorii de drum pentru îndatoririle lui viitoare". (pg. 163).

Ce ușurință formidabilă în capetele celor ce se sfătuiesc și jalonează conturile politice ale lumii de mâne,

Privesc cu mult interes în urmă la evoluția evenimentelor și cu mult drag la ținuta neamului meu, la a acelei mari pături care, în tăcere, muncește, se străduiește și luptă.

Nu s'au economisit cuvintele de dispreț la adresa poporului român atunci când, copleșit de evenimente și de forța covârșitoare a dușmanilor ce ne stăteau în față, el nu era în măsură să lupte contra silniciei sorții. A îndurat atunci și a tăcut, în așteptare.

Intr'o zi, fără grabă, așa cum își vede el zilnic de treburile lui, și-a luat arma și a lovit peste apa Prutului. Așa cum era scris în inima lui. Nu ca să i se cânte osanele, nu pentru ceea ce aveau să zică alții. Ci ca să fie el împăcat în suflet. Și pentru ai lui, dintre Nistru și Prut.

S'au găsit atunci unii să-i vorbească pe coloane mari de ziar de câștiguri de pământuri străine, sau de chemări mesianice de proporții europene, mondiale..

N'a cumpărat însă nimeni o picătură de sânge românesc cu asemenea năzbâții.

Cei ce și-au vărsat sângele n'au vrut nici lauri nici laude. Ei știau, mai bine ca oricine, că lupta nu era sfârșită, că ceea ce se făcuse până la Nistru nu era încă deplin.

Au căzut multe de atunci: gânduri, cetăți, oameni.

Au sărit mulți peste cal și și-au frânt gâtul.

Bravul popor românesc însă, acela care în tăcere muncește, se străduiește și luptă, nu și-a ieșit din ale lui. Surd la vorbele șugubeților, el nu are vreme pentru osanale, nici pentru bocete. Impăcat cu sine, oricum, el a rămas neclintit și liniștit, să-și apere, ca și'n vremurile străvechi, sărăcia, și nevoile, și neamul.

fără să ia avizul acestor motori ai civilizației.

Numai Asociațiunea transilvană „Astra" ne ajută; se gândește cineva la asta?

riei divizionare. Le dă mâna. Pradă multă, prizonieri mulți, teren câștigat destul. De-aici pică și ceva decorații. Toți sunt bine dispuși. Cercuri, cercuri, subunitățile s'a strâns în jurul camioanelor lor, fiecare lăudându-și motorizata.

— Mă, Iana, ia zi tu ceva de ocnă! Și-i zice Iana, ca pre la Vălișoara, așa cum cântă Maria Tănase, cu ceva foarte rural în glas, sălbatic de dulce și răscolitor de prelung:

La ogor de primăvară
Toate plugurile ară,
Numa plugul badelui
Ară n câmpul dorului...

— Zi-i mă! — se trezește răcnind Pistrilă, ca un câne sculat noaptea din somn.

Una ară, zece lasă,
Că mândrii de el nu-i pasă,
Ară una, zece șede,
Că mândruța nu-l mai crede...

Insemnări brașovene

Țehiurile

Vechile corporațiuni de meseriași români, „țehiurile", au dispărut încetul cu încetul; doar câteva mai trăiesc, sub alte forme, îngrădite de alte legi, contopite în alte organizațiuni și fără acel ciment al omeniei care le făcea tăria în vremurile de demult.

Zilele trecute, prin înțelegerea d-lui G. I. Gologan, Nenea Ghiță Gologan, cum ne-am deprins să-i zicem proprietarului tipografiei și al gazetei „Ardealul", au ajuns în Biblioteca „Astri" Brașov vreo 60 de acte de ale Țehiului crotitorilor români din Scheiu, după ce drapelul acestei organizațiuni fusese donat muzeului „Astri" cu mulți ani în urmă. Pentru aceste acte, salvate acum, mulțumiri se mai cuvin și d-lui Nicolau, secretarul Asociației Meseriașilor și comitetului acestei corporațiuni.

Curând după aceea a ajuns la același muzeu și steagul Țehiului cojocarilor, bine păstrat, în casa mare, de ultimul cojocar român al Brașovului, d-l Dumitru Furnică de pe Podul Crețului Nr. 20, și apoi lada țehiului, găsită în curtea d-nei Reveica Stinghe, ferecată și cu incuetoare grea, iar înăuntru două registre, unul dela 1871, altul, de casă, dela 1864.

Dar unde sunt arhivele celorlalte țehiuri?

Punem o întrebare și poate, tot dintre meseriași, se va găsi cineva să ne pună pe urma lor.

Căci dacă ni se pierd, odată cu ele ne rămâne întunecat și un trecut, din care mereu avem de învățat câte ceva. I. C.

Bibliografie

Cartea Românească

Colecția *Cunostințe folositoare* redactată de d-l prof. I. Simionescu au apărut:

Nr. 3. A. de I. Simionescu, *Gazuri naturale*.

Nr. 51. A. de I. Simionescu, *Vieța la Ecvator*.

Nr. 14. C. de V. Harea, *Români de peste Nistru*.

Nr. 45. C. de I. Simionescu, *Olarul savant*.

Nr. 14. D. de Stel. C. Ionescu, *Instalarea unei sonerii electrice*.

În colecția „Poveștilor ilustrate": Creangă Ion, *Povestea lui Harap Alb*. Cu ilustrații de Stoica D. București, 1943, pag. 84, lei 140.

**Zece șede și oftează,
Că Nana nu vrea să-l crează.**

— Ali-i-i! — o ia mai ascuțit Băloleanu, dându-și casca pe ceafă, de-i stă acum ca oala'n par pusă la svântat.

**Crede-mi Nană cât mă vezi,
Că mâni n'ai ce să mai crezi...
C'a vint ordin de plecare
La Crimeea peste mare...**

În jurul lui Iana, Bănățenii — morți după cor — au făcut ocoliș și acum cântecul din țară tremură peste Dzan-tora, întâiu nelămurit, ca un sbucium de vânturi adus din stepă de i se aude numai melodia, pe urmă și cuvintele, peste toate dominând glasul lui Iana, dulce, sănătos și din toată inima, de ni se umeziseră ochii că ne era mai mare rușinea:

**Crede-mi Nană cât mă vezi,
Că mâni n'ai ce să mai crezi,
C'a vint ordin de plecare,
La Crimeea peste mare,
.....
La Crimeea peste mare...**

bucătărie motorizată, cu apă caldă la discreție, ca la *Athenae Palace*.

Finalul motorizării nu putea fi decât unul: să ni le ia divizia, în parcurile ei, și să ne lase în pace regimentul cu *situățiile*, din care niciuna nu semăna cu cealaltă.

Noi miroseam a stână, nu a garaj. A zăr, nu a benzină.

Tot coviltirele noastre, săracile! Tot căluții noștri, cu care puteai sta de vorbă, nu motoarele astea astmatice, lipsite de viață.

Dar asta după vreo trei luni. Acum cine mai e ca noi? Răsufliă și caii, amăriți foarte după atâtea sute de kilometri făcuți pe drumuri rusești, adică pe pământ rusesc, că de drumuri, nu știu, or fi fost, dar eu nu le-am văzut.

— O făcurăm și p'asta! — zice Crăciunescu, satisfăcut ca Olteanul când și-a vândut toată marfa din cobiliță.

Loghin e trimis să facă rost de câta ceaiu fierbinte. Până vine, să ne bărbierim. Și mai pe uscat și mai fără

săpun, dăm feții o înfățișare ca în seara logodnei, când tot creștinul ține să fie frumos.

Pe platoul de de-asupra Dzan-torei fiecare treblăuște acum câte ceva. Cazanele și marmitele bucătărilor fumegă familiar, oamenii sorb cu poită și sgomotos ceaiul și *cafa* din gamele, radio-foniștii și-au instalat „G"-ul și caută să prindă vreun post.

Din tot ce-a fost azi noapte, n'a mai rămas nimic. Soarele, năpădit din toate părțile, repară totul. Pretutindeni numai efecte puse la uscat, pe mașini, pe căruțe, pe iarbă, prin pomi. Schimburi avem din cele capturate. În tricourile albastre parcă am fi o enormă echipă de fotbal!

Balatescu vine cu un aparat pentru declanșarea aprinderii la explosive, un fel de mașină infernală.

— Ia dați-o dracului mai încolo, face Lugojanu, că cine știe ce-o mai fi și asta!

A venit aici sus, pe platou, și comanda regimentului și cea a infante-

Dintr'o arhivă secretă
brașoveană

Statul polițist

de I. Urcanu

X.

Finalul excursiei din Poiana

Prefectul face ultimul raport către Măria sa Bánffy subliniind că atacul a fost pregătit cu premeditare și de sigur izvoarește din ura de rasă, căci pietrile le adunară încă din 2 Oct.

După transpunerea dosarului la parchet „eu am luat contact cu președintele tribunalului și cu procurorul cu scopul ca, în această cauză fiind nevoie de a stabili un exemplu de îngrozire, să procedeză cât se poate de sever”.

Roagă pe primul ministru să intervină la procurorul general ca să-l îndrumeze pe procurorul de aici la procedură riguroasă.

„Indrâsnesc apoi a atrage atenția Măriei Tale și asupra împrejurării că redactorul „Gazetei Transilvaniei” Dr. Aurel Mureșianu, care este membrul foarte activ aici al Ligii Culturale din București și care pentru instigații prin presă la ura de rasă a mai fost condamnat, s'a folosit din nou și de acest prilej pentru publicarea unui articol subversiv, (plin) de ură împăcată, pe care cetindu-l am dispus să fie ascultat imediat privitor la cele cuprinse în el. După cum reiese din penultima și antepenultima declarație din procesul verbal articolul cuprinde numai neadevăruri curate și în urmare articolul poate fi calificat ca instigație la ura de rasă. Indirect sunt insultați profesorii, elevii și direcțiunea unei instituții de stat.

Fiindcă numai așa cred că voi putea sugruma cu efect mișcările naționalităților de aici și în special pe cea a Valahilor, dacă, plecând și din această ocazie potrivita vom pedepsi exemplar nu numai pe elevii ci vom putea ajunge și la frânarea presei valahice, așa găsi de necesar, ca zisa gazetă pentru acest articol calomnios și ațâțător, pe baza conținutului procesului verbal, să fie trasă la răspundere de către judecătoria penală de presă”. (No. 222/Res. — 29 Oct. 1895).

Se cerea deci trimiterea și judecarea exemplară a tineretului, a profesorilor și a presei românești de către exemplara justiție, despre a căreia cinste și imparțialitate se pretindea și atunci ca și astăzi să se vorbească cu capul descoperit ca despre un sanctuar.

Acele citate de noi vorbesc însă peste graiul oamenilor și lumina lor frânge întinerul care a fost și este orbita lumea dinafara granițelor unei țări ce se întitulează singură, cu îngâmfare „statul justiției”. Intervențiile și presiunile factorilor de stat asupra acestui organ, până sus la primul ministru — erau o regulă esențială, un principiu de guvernare.

Nu mai cunoscând aceste dedesubturi rafinate și îmbrăcate în forme exterioare pline de titlaturi și agrării ceremonioase, vom înțelege cazurile de condamnări revoltătoare, ca de ex. cea pronunțată de Tribunalul din Alba Iulia la 27 Sept. 1895, care condamnă pe Savu Oprisor a lui Ioan din Ocna-Sibiului la 27 zile temniță ordinară, pe motiv că, cu ocaziunea sosirii dela Cluj a unora din condamnații în procesul Memorandului, tânărul Savu i-a întâmpinat la o mică gară din hotarul comunei sale cu urarea: „să trăiască”.

Să nu uităm că pe atunci prim-ministru era Bánffy, care făcându-și darea de seamă în fața alegătorilor din Șimleul-Silvaniei și primind și salutul tribunalului le-a spus: „văd cu bucurie înaintea mea și corpul judecătorilor independenți de guvern, dar deși justiția e independentă de guvern, ea nu este independentă de interesele statului”. Aceste cuvinte fac ca „Nemzeti Ujság” dela 2 Oct. 1895 să protesteze contra părerii ciudate ce o are Bánffy despre justiție. Așa zisele interese ale statului — scrie Nem. Ujság — „nu sunt decât o manta cu care se acoperă interesele guvernului” iar despre autorul principiu-

— Continuare în pag. 9-a —

Inchinare

de

V. Branisce

Țara întreagă aduce o sărbătorească închinare tânărului ei Monarh, de praznicul sfântului arhanghel Mihail, cel ce cu sabia de foc în mână a făurit dreptatea divină.

Poate niciodată neamul nostru nu s'a găsit la o mai cumplită încercare. Poate nu s'au ivit la orizont nori mai negri, mai prevestitori de furtună. Poate niciodată nu ne-au fost mai încălcate cărările și pașii noștri n'au rătăcit mai pierduți în desișuri necuprinse.

Poate niciodată n'am fost chemați să plătim mai din plin greșeli de care nu eram vinovați și să fim mai cumplit amenințați în însăși existența noastră.

Popor sărac și cinstit, apărător de-a-pururi al gliei strămoșești, temător de Dumnezeu și nerăvniitor la bunul altuia, așa ne-am pomenit din hău. Lupta noastră a fost din veci luptă dreaptă. În schimb, așezările ne-au fost pârjolite și cenușa vetrelor ne-a fost spulberată de vânt. Trupurile strămoșilor au căzut secerate ca holdele noastre mănoase. Sângele înaintoșilor s'a revărsat peste ogoare.

Fiecare clipă de liniște am plătit-o cu vârf și îndesat. Chiar

unirea noastră, dreptul cel mai elementar al unui neam de a-și ocroti fiii în cuprinsul aceluiași hotare, ne-a costat în decursul veacurilor jertfe uriașe.

Dar ce ne-a susținut dincolo de necurmatele vrăjmășii a fost puterea de viață a neamului și credința sa neclintită în dreptate.

Ea ne-a luminat pașii în negura vremurilor. Ea ne îndreaptă și astăzi gândul și vrerea spre pilda luminosului Voievod, ce a căzut răpus de o sabie vicleană pe câmpia dela Turda.

Mihai a rămas legat pe vecie de supremul rost al existenței noastre. Trupul lui străjuiește pământul Transilvaniei. Sufletul lui sălășluiește peste veacuri în vrerile noastre. Numele lui, simbol de foc și mărire, s'a întors în timp să lumineze pașii tânărului nostru Rege spre împlinirea destinului românesc.

De aceea, în închinarea pe care îndoliata Transilvanie o aduce în această solemnă zi Suveranului său se cuprinde și o caldă urare: dorința neclintită a întregului neam de a se împărtăși cu o clipă mai de vreme din moștenirea sfântă a lui Mihai Viteazul.

Șezătoarea culturală

a

Cercul cultural „Astra”-Șcheiu

Duminecă, 7 Nov. orele 4 d. m. a avut loc în sala școlii primare Epis. dr. V. Saftu de Pe Tocile, prima șezătoare culturală din ciclul organizat de Cercul Cultural „Astra”-Șcheiu. În sala arhiplină erau prezenți d. n. N. Stinghe, protopop, președintele cercului cultural „Astra”-Șcheiu, dr. N. Căliman, președintele despărțământului județean „Astra”-Brașov, dr. Valeriu Stinghe, prof. N. Baboie, prof. Dragoș Navrea, Aurel Precup, M. Ionescu, Valeriu Voineag, paroh, Ioan Pușcariu, Oct. Literat, Gh. Avrigeanu, D. Bizdideanu, I. Zernoveanu, N. Stinghe, C. Purcărea, V. Iordache, I. Chiroiu, d. nele: Halmaghi, Tătulea, Ica Stinghe, Elena Baboie, Paraschiva Stinghe, Stela Popescu-Stinghe etc.

Programul bine întocmit a început printr'o rugăciune, cântată de corul elevilor liceului „A. Șaguna”.

A urmat apoi cuvântul d-lui protopop dr. Nicolae Stinghe, președintele cercului, care în cuvinte potrivite a arătat scopul cercului „Astra”-Șcheiu, îndemnând populația românească din Șcheiu să se strângă în jurul bătrânei asociațiuni de cultură „Astra”.

După d-l protopop a urmat d-l dr. Valeriu Stinghe, care și-a dezvoltat conferința cu subiectul: „Rolul „Astreii” în viața românească”. În prima parte a conferinței domnia-sa a arătat trecutul „Astreii” plin de luptă și de sbucium pentru păstrarea patrimoniului nostru național: limbă, credință, tradiții și suflet românesc.

În a doua parte a insistat asupra rolului ce-l revine „Astreii” în viitor pentru ridicarea nivelului cultural, economic și social al poporului românesc, arătând lipsurile Șcheiului sub acest

raport și făcând propuneri asupra mijloacelor prin care s'ar putea remedia acele lipsuri.

Restul programului s'a compus din cântări executate de corul liceului „A. Șaguna”, condus de elevul N. Zernoveanu, declamații și muzică de acordeon de elevii clasei a VI-a ai liceului „A. Șaguna”.

Programul artistic al șezătorii a fost organizat sub supravegherea d-lui prof. N. Baboie.

La sfârșitul programului a luat cuvântul d-l dr. N. Căliman, care în cuvinte calde a mulțumit conducătorilor cercului „Astra”-Șcheiu pentru frumosul început de acțiune culturală, îndemnându-i să continue și asigurându-i de tot sprijinul moral și material al despărțământului central.

Inițiativa Șcheienilor de a organiza astfel de șezători culturale este un gest care-i onorează, pentru că prin ele se umple un gol de mult simțit în viața românească a acestui cartier cu frumoase tradiții culturale românești.

Publicul numeros care a participat la prima șezătoare este o dovadă a lăcomiei cu care poporul românesc din Șcheiu așteaptă asemenea manifestații culturale.

Din informațiile culese dela conducătorii cercului reiese că aceste șezători vor continua tot a doua duminică. Așteptăm deci cu mult interes și multă nerăbdare a doua șezătoare culturală a cercului cultural „Astra”-Șcheiu, care sperăm, va fi tot așa de reușită ca și cea dintâi.

(Sv.)

În jurul portativului

Georg Kulenkampff

de Lia Busuioceanu

În sala „Reduta” a avut loc zilele trecute concertul celui mai de seamă violonist german al timpului, Georg Kulenkampff.

În programul pe care și l-a fixat, d-sa ne-a apărut sub două aspecte destul de diferite. În prima parte a interpretat Sonata Kreutzer de Beethoven și Ciaccona de Bach, într'un sever stil academic ce părea să excludă orice posibilitate de manifestare a unui aport personal de căldură sau fantezie. D-l Kulenkampff e de sigur dintre artiștii care refuză să recunoască latura romantică a acestor doi compozitori, considerându-i clasici în cel mai strict sens al cuvântului. Să aibă oare dreptate? În materie de artă, dreptatea absolută nu poate exista. Totul e aici în funcție de sensibilitate și concepție personală, iar aceste două elemente sunt și ele în funcție de rasă și cultură organică. Stilul prea sobru al cutărui artist poate părea rigid unor temperamente latine, după cum expansivitatea mai lirică a altuia poate părea prea liberă unor temperamente nordice. Singurul criteriu mai sigur de judecată ar fi definirea precisă a stilului în care au fost concepute operele de către autorii lor, dar și aici limitele nu se pot enunța categoric. Dacă e Bach desăvârșirea formală a operii e indiscutabilă clasică, conținutul ei sufletesc așa de bogat și expresiv pare să dea dreptate celor ce-l socotesc pe Bach primul romantic în muzică. Cât despre Beethoven, temperamentul lui vulcanic și accentul pasionat sau tragic care răzbate în mai toate operele sale, îl depășește considerabil de eleganța echilibrului perfect al liniei clasice. Dacă în Sonata Kreutzer n'ar clocoți atâtea patimi pe care d-l Kulenkampff se silleşte să o ignoreze, ea n'ar fi putut trezi în sufletul lui Tolstoi adâncă turburare din care s'a născut celebrul roman cu același nume.

În partea doua a programului, d-l Kulenkampff, descătușat de aceste probleme apăsătoare, și-a îngăduit mai multă libertate în interpretarea frumoasei Sonate de Richard Strauss și a câtorva piese interesante și de un bogat efect coloristic, de Josef Suk. D-sa rămâne totuși un cerebral la care intențiile nu pornesc niciodată din suflet, ci numai din rațiune.

După terminarea programului, d-l Kulenkampff a mai cântat trei piese mici de Gluck, de Falia și Mozart, interpretate cu multă finețe și cu desăvârșirea tehnică ce-l caracterizează.

Nu putem încheia aceste rânduri fără a aduce elogiul acompaniatorului său, d-l Gustav Beck, care a izbutit tot timpul să fie la înălțimea unui partener cu o atât de strivitoare celebritate, și aceasta în piese în care rolul pianului a fost departe de a fi cantitate neglijabilă.

Extensiunea academică

anunță un ciclu de 5 conferințe pentru comemorarea unui sfert de veac dela Unire cu subiectul:

Factorii transilvăni ai Unirii dela Alba-Iulia

Conferințele se țin duminică la ora 11^{1/2} a. m., în sala festivă a Camerei de Comerț

Duminecă, în 21 Nov. 1943 vorbește

Prof. Pavel Roșca
despre

Rolul școlii în pregătirea Unirii

Vor mai vorbi profesorii: I. Cloraru, I. Gârbacea, I. Mateiu și S. Lupăș. Intrarea liberă.

PAGINA MUNCITORULUI

muncă și lumină

Suntem legați de glie

Cea mai mare parte din muncitorimea țării noastre o alcătuiesc plugarii.

Că ne câștigăm fiecare pâinea cea de toate zilele, e un fel de a vorbi. În realitate nu câștigăm pâinea, ci numai banul, instrumentul acesta prețios de schimb. Pâinea ne vine dela muncitorii agricoli, fără de care am muri de foame, chiar de am avea bani cu toptanul.

Țara noastră nu este o țară de muncitori industriali, cum greșit socotesc unii. Ocupația de bază a fost, este și va rămâne munca ogoarelor moștenite dela strămoși. Prin brazdele trase în câmpii mănoase ne-am menținut ca neam în decursul veacurilor și numai cu gândul la glia în care suntem trainic înfipti, vom putea continua să trăim ca neam, în bunăstare economică și neatașare politică.

Industria a luat o dezvoltare mai mare la noi de abia în ultimele decenii. Evenimentul acesta s'a produs datorită dorinței conducătorilor, care au vrut să facă din patria strămoșilor noștri un organism cât mai puternic, o putere care să nu aibă nevoie de aducerea din străinătate a uneltelor și mașinilor necesare economiei țării. Gândul acesta, măreț peste măsură, va mai avea de străbătut o cale destul de lungă, până să ajungă la înfăptuire deplină. Suntem încă la început de activitate industrială și orice început e greu.

Astăzi ne aflăm în situație excepțională. De aceea industria se ocupă mai mult cu producția de armament trebuincios războiului. Va veni însă vremea când fabricile se vor îndeletnici larăși cu fabricarea de mașini și unelte necesare dezvoltării agriculturii și îmbunătățirii mijloacelor de transport, pentru a se ajuta circulația și valorificarea bunurilor ce răsar din pământ.

Lucrul acesta e bine de ținut minte. Să nu uităm mai ales că fiecare muncitor industrial are pe cineva în familie agricultor și că pe acești îndrăgostiți de glie, de glia străbunilor, ce va putea fi menținută numai prin continua strădanie de a culege cât mai multe foloase de pe urma agriculturii, va trebui să-i ajutăm; să îmbunătățim mijloacele lor de muncă. E singura recunoștință ce le o putem arăta. Și le suntem dator multă recunoștință. Pentru că dela ei porcede viața noastră însăși.

Străinii care ne răvnesc, nu ne răvnesc pe noi ca oameni, ci răvnesc pământul nostru, pe care luându-l, vor reuși să ne desființeze ca neam. În fața unei astfel de tentative, trebuie să dăm la o parte orice șovăire. Să dăm dovadă, prin dragostea și prin puterea noastră de jertfire, că suntem legați de glie și că în inima noastră pulsează puternic sângele strămoșilor noștri, păstrători și muncitori de țarină.

Ioan Damșescu

Petrecere și adevăr

Programul din duminica de 31 Oct. a. c. al Secției M. L. Rogifer-Tohan, ne-a prilejuit o seamă de gânduri frumoase, pe care vrem să le împărtășim tuturor muncitorilor noștri, celor care au fost și celor care n'au putut să vină la conferința și la șezătoarea Universității muncitorești.

Cei care au ascultat cuvântul de dreptă vrere românească al domnului prof. I. Moșoiu, și au asistat apoi la frumosul program festiv al muncitorilor din Tohan, au arătat din plin, prin aplauzele și prin uralele lor, că din ceea ce poartă omul în sângele și în sufletul lui, nimic nu se uită, nimic nu se irosește.

Orice spectacol frumos și orice cuvânt de iluminare place muncitorilor noștri. Dar atunci când este vorba despre dorințele și despre lucrurile neamului, atenția devine evlavie iar plăcerea devine desfătare.

Un balet frumos, impletit în sunetele unduioase ale vreunei melodii de vals, un duo vocal de muzică modernă, o piesă de teatru, comedie sau dramă, un film sentimental sau instructiv, un spectacol de revistă sau o întrecere sportivă, toate acestea sunt plăcute muncitorilor.

Dar atunci când este vorba

de un *brâu voinicesc*, jucat după toate canoanele bătrâne, de o strigătură duhlie și usturătoare, sau de un cântec adânc și cald, de parc'ar gâlgâi în sângele inimii, toate baletele, toată dulceața valsului și toată bogăția spectacolului de revistă pălesc dintr'odată.

Omul simte atunci, cum în pofta lui de petrecere se deșteaptă și crește dorința puternică de a se întoarce la sine, de a se regăsi mereu, de a se desprinde din babilonia lumii și de a asculta cum îl agrăiește din adâncul sufletului său, propria sa copilărie, bunii și străbunii lui.

E în firea omului să năzuiască veșnic într-o ale sale. Soldații noștri care luptă pe front știu să-și stăpânească tot timpul tristețea și dorul de casă. Toate tinerile vrăjmașului nu sunt în stare să le spulbere bărbăția. Dar când te-ar pune păcatul să te apleci la urechea vreunui dintre ei și să-și șuieri numai o fărâmiță de doină, și-ai face mare păcat. Pentru că nu știu ce abureală crește atunci în inima soldatului, de i se face lehamite de pământul și cerul acela străin. Și toate icoanele locului unde a copilărit și unde și-a rostuit viața, toate bucuriile și necazurile lui de-acasă, îi

vin înainte, deopotrivă de frumoase și de învăluite în dor. Iar când ai vrea să-l înveselești, fie el soldat, gradat sau ofițer, ciripește-i vreun început de sârbă și e gata de atac.

Așa ne este sufletul. Toate or fi bune și frumoase pe pământul lui Dumnezeu, dar când e vorba despre cele care sunt aidoma sufletului tău și al străbunilor tăi, atunci petrecerea ta se preschimbă într'un fel de tainică năzuire în spre tine însuși, în spre trecutul și în spre obârșia ta.

De aceea, oricât de arătoase ar fi jocurile altora, brăul voinicesc al fraților din Tohan ne este nemăsurat mai înveselitor.

Iar cântarea limpede și legănata a brănenței dela Rogifer, face să amuțescă toate valsurile și toate tangourile lumii.

Nici acelea n'or fi lipsite de frumusețe, dar nu răsună atât de adânc în sufletul nostru. Căci așa e făcut omul: să se bucure de toate frumusețile pământului, dar să se împlinească și să se călăuzească numai de cele ale leagănului și ale sufletului său.

Doină de pribegie

*Înălbi-s'ar zorile
Să-mi adun miorlile,
Spre zări să-mi mân turmele,
Să-mi pierd țară urmele.
Și-olu porni, mări, porni
Cu turmele'n fapt de zi,
Către crucea ulmilor,
În zăriștea culmilor,
Să-mi adăp miorlile
Și să-mi văd surorile.
Și m'oiu duce, duce-m'aș
Tot cu dorul pătlășii,
Să m'alinte doânele
Vânturile, moinele.
Și volu trece printre munți,
Să deștept codrii cărunți
Că-l neagră perzanie
Prin cea Transilvanie!*

Virgil Nistor

A v i z

Muncitori sunt toți cei care prin muncă cinstită câștigă existența lor și a familiei lor.

Muncitor este acela care muncește pământul (agricol), acela care muncește în atelier, fabrici, mine, (industrial) și acela care muncește cu condeiul (intelectual).

Așa înțelege „Muncă și Lumină“.

Înfrățirea și conlucrarea tuturor va întări neamul.

Nevoile de viață spirituală ale muncitorului

Faptul care mă indeamnă a mă opri asupra acestui subiect este dragostea fără de margini pe care am avut-o pentru tot ceea ce este legat de scenă. De mic copil s'a incubat în mine un dor pentru teatru, care dor m'a stăpânit apoi tot timpul, schimbându-se în pasiune.

Aruncat de valurile vieții când într'un loc, când într'altul, căutam pretutindeni ceea ce nu putea fi găsit: o societate culturală pentru tineretul sărac.

Eram singur, un biet copil lipsit de ajutorare și de îndemn. În dorința de a mă apropia într'un fel de ceilalți oameni, m'am trezit în mijlocul copiilor străzii, stăpâniți de același destin stingher și trist. Dar aveam cu toții inimi curate și același

avânt în spre frumos ne stăpânea pe toți. Visul ținea în vremea aceea de copilărie, cum-păna tuturor tristeților noastre. Dar anii treceau, speranțele mele păleau în izbeliștea vieții, una câte una, și într'un târziu, la fel de singur și nedumerit înaintea vieții, m'am trezit cuprins de văltoarea besmetică a celei dintâi tinereți. Locul meu de rătăcire era acuma cafe-neaua și localurile de noapte. Și tot tineretul muncitoresc era acolo, săpând în neștire la temelia propriei lui vieți. Căci alt prilej de întâlnire nu aflam pe atunci.

Astăzi, când eu însumi îmi îndemn camarazii de atelier în spre activitățile culturale ale organizației „Muncă și Lumină“

și-mi dăruiesc o bună parte din timpul meu liber pentru vechea mea pasiune de teatru, astăzi, când am ajuns în stare a oferi, tuturor fraților de muncă și de răvnă românească, spectacole dintre cele mai frumoase, îmi privesc și îmi judec singur trecutul.

Între atelier și locuință, crâșmele și alte localuri de viciu se înșirau, stăpâne pe odihna și pe sufletul nostru. Și nu era nimeni care să grăiască tinereții noastre. Nimeni nu venea să-și aplece urechea asupra inimilor noastre, unde dorința de frumos se irosea în aerul vicios de crâșmă și de cafeana.

Cei mai mulți dintre oameni — chiar dintre cei mai apropiați de sufletul nostru — ne priveau încă și acum fără înțelegere.

Ei spun așa: „băieții se distrează“. Dar nu își dau seama

Universitatea liberă
muncitorească

Ocrotirea femeii și a copilului Conferința d-lui dr. N. Căliman

Vorbind despre „Ocrotirea femeii și a copilului“, d-l dr. N. Căliman, președintele despărțământului „Astra“-Brașov, face o scurtă însușire a tuturor acțiunilor care duc la o bună întemeiere a familiei. Dintre toate acestea, sănătatea trebuie socotită ca cea dintâi.

Dar nu numai familia, ci neamul însuși atârnă de buna dezvoltare a copilului.

De sigur că cea dintâi împrejurare, care determină dezvoltarea și întreaga viață de mai târziu a copilului, este faptul nașterii sale.

Neștiința unora dintre femei face din ele mame fără de noroc.

Sunt boli sau alte asemenea întâmplări nenorocite, care depășesc puterile noastre. Dar nu e mai puțin adevărat că sunt foarte mulți copii aceia care mor datorită numai nepriceperii sau lipsei de atenție din partea mamelor.

Amintind despre intențiunea inspectoratului regional M. L. de a deschide cursuri de perfecționare tehnică pentru muncitori, conferințiarul arată că o școală a femeilor de muncitori în care să se predea învățăminte practice pentru creșterea copilului, ar fi foarte utilă.

Problema ocrotirii mamei și a copilului, spune în esență conferințiarul, depășește sfera îngrijirilor familiare și devine o foarte serioasă problemă de stat.

După prelegerea d-lui dr. Nicolae Căliman a urmat un frumos festival de gimnastică demonstrativă, care a adus pe scenă o echipă de pugiliști ai secției I. A. R., echipa de gimnastică ritmică a fetelor din aceeași secție, ansamblul de jocuri naționale al secției Letea-Zărnești, precum și pe cunoscutul acrobat Redș Ioan, lucrător la fabrica de avioane.

La sfârșit, d-l comandor Alex. Vodă, inspector regional M. L.-Brașov, a înmănat distincțiuni câștigătorilor de competițiuni sportive din sezonul de vară 1943.

câtă muncă și câtă dorință de adevăr e în distracția noastră. Cât tineret nu ar fi scăpat și în trecut de ghiarele alcoolismului, ale pușcării și ale caselor de nebuni, dacă distracția lor ar fi fost asemenea celei a noastre de acum!

Trebuie să ne înțeleagă toată lumea. *Distracția pe care o facem noi este a doua muncă a noastră.* Munca pentru sufletele noastre și pentru sufletele celor care vin să ne asculte și să ne privească.

Să ne înțeleagă și să ne ajute toți cei care prețuiesc pe om drept *ceva care e mai cuprinzător decât meseria și decât viața sa trupestă.* Pentru a ajunge la cinstirea tuturor celor de un neam cu noi, *trebuie să cultivăm și să cinstim noi înșine, propria noastră viață sufletească.*

Matica Iosif,

lucrător la fabrica de avioane I.A.R.

Pentru muncitorii brăneni dela Malaxa- Bran

Cu ocazia recente treceri a fabricii Malaxa din Tohanul-Vechiu în posesiunea Statului, punem la ordinea zilei următoarea problemă muncitorească a cărei soluționare nu mai poate suferi multă întârziere. Această problemă trebuia de fapt rezolvată de mult, de vechea conducere.

E vorba de cei peste trei sute de muncitori brăneni care, credincioși angajamentului, se duc zilnic și depun munca lor cinstită în cunoscuta fabrică, ce prin natura sa se încadrează în rândurile frontului intern.

Acești lucrători însă merg zilnic dimineața la serviciu și se întorc seara acasă, în satele brănene, numai pe jos. Din datele adevărate, culese la fața locului, constatăm că 76 din 100 de lucrători brăneni, calea zilnic 20-30 Km. numai ca să-și facă datoria atât față de fabrică, cât și față de căminul lor.

Acest fapt durează de câțiva ani și rezultatul l-am constatat. Obrazele lor palide și întreaga înfățișare de anemici, nu mai seamănă nici pe departe cu acca a Brănenilor care-și pasc liniștiți turmele sau au alte indeletniciri.

Pe ploaie, pe frig, pe căldură, pe vifonița iernii din munții Branului, acești lucrători sunt siliți să depună eforturi neomezești, plecând cu noaptea în cap pentru a ajunge la timp la fabrică, depunând o muncă de 8-10 ore, după care trebuie să calce iarăși drumul cel lung până acasă.

E necesar deci, pentru a nu se ajunge la totala sleire și sigur la o degenerare, să se rezolve într'un fel chestiunea transportării lucrătorilor amintiți măcar până la primăria Moeicului de Jos, unde șoseaua ar marca aproximativ 11-12 Km. dela Malaxa.

Ori fabrica să pună un camion închis, care să facă cursele necesare dimineața la dus și seara la întoarcere, ori direcțiunea fabricii să convină cu actualul concesionar al liniei Câmpulung-Bran Brașov, pentru a face acele curse, plătinându-se lunar abonamente convenabile, căci așa nu mai poate dura.

Soluția cu barăcile colective, care s'a încercat de către vechea conducere, nu e practică în cazul de față, deoarece Brăneanul, datorită firii sale, nu stă la 10-15 Km. de casă în barăci de lemn colective, unde nici pe departe nu poate duce traiul său obișnuit în familie. Barăcile sunt bune pentru lucrătorii cu distanțe mari, unde nu poate fi vorba de transport zilnic.

Dacă vremurile de față au adus și aduc tot mai multă ordine și lumină în viața muncitorului român, credem că și în viața muncitorului brănean se va aduce măcar ușurarea de care vorbirăm în rândurile de față, căci brănenii sunt toți numai Români și încă Români buni.

Sassu Ducșoara

Mușcata din fereastră în interpretarea muncitorilor zărneșteni

În zilele de 20 și 21 Nov. echipa de teatru a secției M. L. Letea-Zărnești, va reprezenta la Brașov, cunoscuta lucrare dramatică a d-lui Victor Ion Popa, directorul teatrului „Muncă și Lumină” din București.

Eroii noștri

Cristian

Bârsan Ion

Sergent T. R.

S'a născut în comuna Cristian la 17 Sept. 1911, iar stagiul militar l-a făcut la un batalion Vânători de Munte.

Pleacă cu batalionul său pe front cu gradul de caporal T. R. În luptele pentru eliberarea Basarabiei se distinge prin faptele sale de arme, fiind ridicat la rangul de sergent T. R.

Ajunge cu batalionul până la porțile Sevastopolului, unde cade cu pieptul plin de decorații, dându-și viața pentru patria lui.

A fost înmormântat la 14 Km. de Sevastopol cu toate onorurile cuvenite unui erou.

În viața civilă era vopsitor și zugrav, meseriaș bun, priceput și de cuvânt.

În urma lui rămâne un părinte slăbit de bătrânețe.

P. S. S. Episcopul Nicolae Colan

Noul Testament

Cluj, Edit. Episcopiei ortodoxe române, 1942, p. 410

În 1942 a apărut la Cluj, în condiții tehnice care uimesc, o nouă prezentare a Noului Testament, sub îngrijirea atentă, de ani de zile, a P. S. S. Nicolae, episcop al Vadului, Clujului și Feleacului. Nu știu cât și cum au luat act periodicile noastre de această faptă. Găsim, însă, la sfârșitul volumului, o lămurire a celui ce a ostenit lucrând la el, discretă ca un dar bogat venit din necunoscut, frumoasă și plină de cuprins, cum puțin am citit.

O împărtășim cititorilor noștri, ca pe un dar ce ne vine din Ardealul de Nord.

O lămurire

Știut este că'n zile de cumpănită vifoniță ca cele de acum, creștinii caută cuvântul dumnezeesc cu mai multă sete decât în zilele de pace binecuvântată. Și e firesc să fie așa. Căci, mai cu seamă în asemenea vremi, unde ar și putea să alerge el după povăț și mângâiere, dacă nu la nesecata fântână de înțelepciune și mângâieri a dumnezeștii Scripturi?

Pricini ca acestea ne-au îndemnat să dăm la lumină și să punem la îndemâna lubiților noștri fil suflători, dacă nu Biblia întreagă, cel puțin Noul Testament al Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos.

Mărturisim că dintru început ne ispltea gândul să scoatem la iveală, cu slove de azi, tipăritura Noului Testament așa cum a izvodit-o neuitatul Mitropolit

Andrei Șaguna. Volam, anume, ca și prin aceasta să ne arătăm osebita noastră cinstită față de marele „dătător de legi și datini” al sfintei noastre Biserici. Ne-am dat însă seama degrab, că dela tipărirea Legii celei nouă de către marele ierarh, până astăzi, au trecut aproape o sută de ani. Se cuvenea deci să mai tocim halna gralului șagunian pe trupul vremii de azi.

Cu ajutorul lui Dumnezeu treaba aceasta am și făcut-o. Dar în strădanja noastră ne-am ferit, întrucât ne-a fost cu putință, să ne atingem de mireasma cea dulce a gralului bătrânesc.

Sarcina ne-a fost mult ușurată de numeroasele tălmăciri — românești și străne ale Noului Testament, pe care le-am ispltit cu nu puțină luare aminte. Folositoare ne-a fost mai ales lu-

mnoasa tălmăcire a Prea Fertilului nostru Patriarh Nicodim, precum și a învățatului Părinte Grigorie (Gala Galacton). Iar unde am avut vreo nedumerire mai adâncă, ne-am dus chiar la izvodul de obârște, adică la cel grecesc, ca să dobândim lămurire deplină.

Săvârșind lucrul nostru, mulțumim cu smerențe bunului Părinte ceresc pentru ajutorul ce ni l-a dat; și tot îndurărilor Lui ne rugăm, ca să dăruiască pace, sănătate și iertare de păcate tuturor celor ce vor stărui întru cuvioasa isplittire a acestei sfinte Cărți.

La praznicul Floriilor din anul Domnului 1942.

Episcopul NICOLAE

Fel de fel

Cocoșul, ca măsurător de drum

Înainte vreme cântatul cocoșului înlocuia ceasul din zile noastre. Primi cântat al cocoșului echivala cu ora două dimineața. Dar cocoșul servea în același timp pentru măsurarea drumului, adică a distanței la care se mai auzea cocoșul. Această distanță era unitatea de

măsură primitivă pentru constatarea drumului parcurs

Singurul oraș situat pe Ecuator

În lumea întreagă există un singur oraș care este situat exact pe lîna Ecuatorului. Este orașul Quito, capitala republicii sud americane Ecuador. Altfel pe Ecuator se află numai mări, păduri virgine și pusturii.

Construcțiile urlașe ale imperului Inkașilor

Înă și astăzi urlașele construite ale vechiului Imperiu al Inkașilor prezintă multe enigme tehnice, care n'au putut fi soluționate. Astfel de pildă nu se știe cum s'au montat uoul peste altul, n'ăsând niciun spațiu de grosime unu a între ele, grelele blocuri de piatră, care cântăresc până la 10 tone, fără să se folosească niciun mijloc de legare.

Intre vrăjitorie și știință

Despre electron am auzit cu toții. El înfățișează ultima valoare din sistemul structural al materiei, elementul primordial care stă la baza întregii organizațiuni cosmice.

Felurimea substanțelor și a tuturor formelor materiei se explică prin numărul electronilor pozitivii asociați în jurul unui centru de gravitație cu sarcină negativă, precum și după viteza vibrațiuni or circulare ale lor.

Prin d'slocarea unui electron sau a unui grup de electroni din sistemul de gravitație al atomului, savanții au ajuns la producerea altor elemente, cu altă înfățișare și cu alte proprietăți.

În vremurile vechi, pe când știința era încă o taină a cătorva înțelepți, de obicei călugări, transformările acestea erau socotite drept magie, iar savanților care o practicau li se spunea alchimisti.

Cât despre piatra filosofală, cu ajutorul căreia ei ajungeau să strunească și să schimbe alcătuiră intimă a atomului, obținând alte elemente, printre care aurul era cel mai râvnit, aceasta pare să fi fost Radiumul, cel pe care știința de astăzi și cu deosebire biologia, îl întrebuințează atât de mult.

Din lumea largă

Furnici care știu să țesă

Există printre furnici o specie care știe să țesă. Acestea sunt furnicile țesătoare din Indii și din Ceylon. Ele țes folosindu-se de larvă în același fel în care omul lucrează cu fusul și cu suvelca. Când culbul format din frunze, este vătămat, atunci câteva furnici în cu maxilarele cele două frunze care trebuiesc unite din nou. Alte furnici iau câte o larvă din culb între maxilare și se înșiră una lângă alta. Apoi ating cu larvele când o frunză când cealaltă. Din glandele larvelor ies niște fire subțiri, lipicioase, cu ajutorul cărora se țes una de alta frunzele.

În cât timp s'a format cărbunele

Geologul M. Schwarzbach din Breslau a calculat că pentru formarea cărbunelui din Silezia Superioară au fost necesare în total 3 milioane de ani. În timp ce pentru formarea unui strat de cărbuni gros de un metru sunt probabil necesari 10.000 ani, pentru formarea depozitelor de cărbune de piatră din Silezia se presupune că sunt necesari 1.700 de ani pentru un metru. De aci rezultă de pildă că masivele de cărbune de piatră din Silezia Superioară s'au format în circa 14 milioane de ani.

FOAIE

PENTRU

MINTE, INIMĂ, LITERATURA

SERIA

II

ANUL

I

Nr. 20

SĂPTĂMÂNAL PENTRU CULTURA SATULUI
REDACTAT DE GH. TULBURE

1943

Români din Secuime

Fraji, care și-au pierdut graiul

de Ion Sterlopol

Noi am pierdut în ultimele două veacuri peste 150.000 de Români, la o populație de 500.000 de suflete, cât numără toată Secuimea.

Desnaționalizarea începută prin biserică, a fost continuată și mai mulți sorți de izbandă în școală.

Copiii frecventând școlile ungurești, nu mai auzeau nici graiul românesc și nu mai ascultau nici învățătura românească. Așa fiind erau siliți să învețe ungurește și să uite treptat-treptat limba.

Pentru această operă de desnaționalizare ungurii aveau, în județul Odorhei, 6 școli secundare.

Opera începută de biserică și de școală a fost continuată cu vehemență și de armată și de administrație.

Numele românești au fost schimbate cu forța, trecerile dela religiiile românești la cele ungurești s'au făcut adeseori în masă. Români au fost excluși dela posesoriatele de păduri, sau dacă voiau să fie admiși, trebuiau să-și schimbe legea.

Economiceste, statul ajută doar pe cel de confesiune maghiară.

S'au luat Românilor preoții lor, s'au lovit păstorii și s'au înlăturat turma.

Acest proces de desnaționa-

Continuare în pagina 8-a

Un om schimbă fața țării

de Bădicu Gheorghe

V'am spus, în scrisoarea trecută, cum, mulțumită școlilor practice întemiate de dascălul Grundtwig, satele daneze s'au schimbat la față, în mai puțin de 25 ani. Minunea asta s'a întâmplat pe la mijlocul veacului trecut. Astăzi țărani din Danemarca sunt toți agricultori și maiestri înstăriți. Nepoții și strănepoții netrebnicilor și bețivanilor de altădată sunt toți oameni harnici, ordonați, iubitori de școală și de biserică.

Țara lor poate fi numită patria belșugului. Adevărat că nu sunt nici 4 milioane de locuitori, din care un milion trăiesc în Copenhaga, capitala țării. Agricultură, producția brânzeturilor și creșterea păsărilor de rasă se cultivă într-o măsură necunoscută în altă țară. Toate aceste produse, la care se adaugă carnea și ouăle, care le exportează în Anglia și Germania, le aduc câștiguri nemaipomenit de mari.

În ultima sută de ani, având parte de liniște și pace, țara aceasta n'a făcut decât să-și îmbunătățească agricultura și să-și ridice starea culturală a țărănimii. Se poate spune că astăzi

satele daneze ne înfățișează cea mai bogată și mai bine organizată țărănime, care ar putea servi de model tuturor celorlalte țări. În special nouă celor, care suntem mai înapoiați. Duceți-vă în țara aceasta și veți găsi pe fiecare țaran danez citind, în ceasurile lui libere, mai multe gazete. Și orice descoperire, orice învățătură, mașinarie sau u-nealtă nouă de lucru, de care dă cu ochii în cărți și gazete, el și-o cumpără pe dată, ca să poată produce tot mai mult unt și brânză.

Tot ce scriu gazetele despre: îngrijirea copilului mic, îngrijirea vitelor, cultura legumelor, a pomilor

Dorbe înțelepte

Antistenes, filosoful, fu întrebat: din ce pricină nu merg bogații la bărbatii cei înțelepți, ci tocmai dimpotrivă, acești din urmă la aceia?

Răpunsul fu gata: pentru că învățații știu ce le lipsește, iar bogații nu știu.

Un tânăr se lăuda că el bea mult și tot nu se îmbată. Aristide i-a răspuns: aceea o poate face și catărul.

(Foaia pentru minte, inimă și literatură Nr. 2 din 1841).

Scrisori către săteni

roditori, a florilor de leac, prășirea albinelor și facerea mierii în stupi de moda cea mai nouă și câte altele, pe care e bine să le știe omul dela țară, el le învață și le pune în practică.

Și iarăși zic, să nu uităm, că toată această propășire se datorește unui simplu dascăl de sat, care prin truda și stăruința sa de 30 de ani, a fost în stare să scoată un popor din sărăcie.

Grundtwig a trăit mult. Dumnezeu l-a învrednicit să-și vadă cu ochii roadele ostanelilor sale din tinerețe. Numeroase generații de școlărițe și le-a văzut gospodine măritate, bine înstărite și mulțumite de viață. Răsplată mai frumoasă, medalie mai strălucită ca aceasta nu cred să existe pentru un dascăl al poporului.

Iată minunea, iată opera unui singur om, care în marea lui iubire de neam, a înțeles că școala poporului nu este făcută pentru carte, ci pentru viață. Adică pe seama satului. Pentru ridicarea lui la o treaptă cât mai înaltă de bunăstare.

Când se va naște Grundtwigul satelor noastre?

Suflet de ostaș

Atacul se sfârșise. O liniște de piatră cuprindea acum întregul front al Vigodei. Doar câteva suluri de fum se ridicau pe zare, semn că, undeva fumegau ruine. Insera.

Mă pomenii, deodată, cu un caporal bălan, care venise târându-se, până la adăpostul meu.

Întră în groapă și mă privi zâmbind. Era murdar de pământ și obrazul îi săngera puțin.

Luptase vitejește și acum venea să-mi ceară o țigară...

Fumam amândoi, în pumni, — strănși alături camaradește.

Și cum tăceam, în seara care ne învalua ciudat de calmă și profundă, îl văzui că scoate o basma țărănească și că-i desnoadă colțul, cu mișcări incete, îngândurate.

Îl urmăream pe subt gene. Rămase o bucată de vreme aplecat peste basma, pipăindu-i ascunzișul, cu degete mângăietoare, de parcă ar fi păstrat acolo un semn de dragoste mistuitoare, ori o fărâmă de comoară.

Apoi, a înălțat fruntea spre mine:

— Este pământ de-al nostru, domnule elev...

Pământ din țară. L-am legat în colțul asta de basma, înainte de a trece Nistrul...

Și, innodând la loc taina năframei, încet, pios, ca și când ar fi oficiat o slujbă religioasă, șopti:

— Pământ de-al nostru... Câteodată, după un atac, ori seara, când e liniște, mi se face așa

Continuare în pagina 8-a

"Peste Mureș, peste tău..."

— O precizare —

de Lucian Valea

Foaia pentru minte, inimă și literatură" aduce în Nr. 17 un articol: „Intoarcerea lui Ion Dăianu", în care d-l dr. Ilie Dăianu, decanul gazetăriei de dincoace de munți, își exprimă bucuria de a constata o smerită intoarcere la izvoare, săvârșită de către tânărul confrate. Nu despre asta vrem să amintim, ci cu privire la citarea poeziei populare: „Peste Mureș, peste tău", poezie „în textul ei autentic" transcrisă de către părintele Dăianu, precizăm, gândindu-l pe d-l dr. Ilie Dăianu ne ierte convingându-se, că textul autentic este următorul:

*Peste Mureș, peste tău
Ard două lumini de său
Nime'n lume, nu le stinge
Nici când plouă, nici când ninge
Numai mândra mea când plânge
...Iar când râde
Se aprinde.
Textul d-lui dr. Dăianu:
— Peste Mureș, peste tău
Ard două lumini de său
Nimeni nu le poate stinge
Ori de plouă ori de ninge,
Numai mândra mea când plânge
...Iar când râde,
Iar s'aprinde.*

„Nimeni nu le poate stinge" din textul păr. Dăianu se trans-

formă, în cântecul popular în: „Nime'n lume nu le stinge", vers în care e pregnant redat fiorul cosmic; iar repetarea lui „ori", ce pare bolovanos, prinde lunecarea calmă a lui nici. La acest vers mai gravă era însă forma citată de către Ion Oana:

*Ziua ninge, noaptea ninge,
unde anotimpul oprește scurgerea timpului, a cărui imensitate inspiră groaza și singurătatea. Nici când plouă, nici când ninge, amintește scurgerea vremii în diferite anotimpuri, mărind durata și intensificând sentimentul.*

Sfârșitul textului d-rului Dăianu păcătuiește prin gresala de acord, desvăluind inspirația străină a vreunui zelos culegător.

Am însemnat rândurile acestea pentru a stabili adevărul și nădăjduim că părintele Dăianu le va interpreta ca atare.

Premiul nostru

Doritori să contribuim la încurajarea talentelor locale și la orientarea lor spre lumea satelor, publicăm concurs și fixăm un premiu de 2000 Lei pentru cea mai bună schiță (nuvelă scurtă) cu subiect din viața țăranelor, din preocupările lui sufletești, din lupta lui pentru traiu sau pentru pământ.

La manuscris — care poate fi semnat cu'n pseudonim — se va anexa un plic închis, conținând numele și adresa completă a autorului.

Schițele nepremiate, având totuși calități literare, vor fi

publicate în „Foaia pentru minte" etc, cu mențiune.

Ultimul termen pentru înaintarea manuscriselor este 15 Ianuarie 1944.

Lucrările se vor trimite la adresa d-lui Gh. Tulbure, redactorul „Foil pentru minte, inimă și literatură" Brașov, str. Dorobanți 13.

D-nii colaboratori sunt rugați a ne trimite articole scurte.

Românii din Secuime

Frați, care și-au pierdut graiul

de Ion Steriopol

Continuare din pagina 7-a

lizare ne-a pricinuit cele mai dureroase pierderi.

Românii, din aceste părți de țară, nu și-au pierdut în întregime conștiința națională, dar și-au pierdut total graiul. Ei sunt secuizați.

Li recunoaștem ușor, însă. Cei ce au trăit în mijlocul lor le-au cunoscut datinele, obiceiurile, cântecele.

În Odorhei, Secuiei, deși reformați și catolici, țin posturile ortodoxe și țin sărbătorile ortodoxe.

Ei cred în Maica Domnului, și nu ne-am mira de catolici, — dar cred tot astfel și reformații, care ca biserică au exclus-o din rândul sfinților.

Au collinde și irozii întocmai ca la noi, iar melodia cântecelor este melodia pe care o cântă copiii noștri din vechea țară. Personajile irozilor sunt: Tudor, Bucur, Barbu, Moșu, Neculai...

Strigăturile acestor frați, care nu mai vorbesc românește, sunt aidoma strigăturilor horelor noastre, și le găsim la Românii Secuizați aproape fără modificare, în vechea lor expresiune.

Îmbrăcămintea lor e aceea a Românului și poartă aceleași numiri; jocul lor este asemenea cu al nostru; cântecul secuiesc este foarte apropiat de cel românesc.

Dar cea mai puternică dovadă, că populația din așa zisele scaune secuiești este de origine românească, o face analiza sângelui.

Este o probă în plus că originea etnică a așa zișilor Secui, a fraților noștri care și-au pierdut graiul, este identică cu aceea a marelui mase românești.

Sfârșit

Suflet de ostaș

Continuare din pagina 7-a

un dor; desleg basmau, și privesc pământul. Zău să nu râdeți, domnule elev...

Imi vine, uneori, să-l mângâi, sau să-mi lipesc obrazul de el și să-l sărut...

Seara era limpede, și departe, în stânga, ruinele satului bombardat, fumegau încă...

Acesta este sufletul soldatului român. Suflet cu străfunduri de o turburătoare frumusețe. Suflet care nu este o născocire a scriitorilor, o urzeală a peniței romantico-sămănătoriste, dar care depășește și cuvintele și călimara și înțelegerea unora, poate...

Și care vine de departe, din adâncuri de veacuri, dela cumpăna apelor, din basmul plugului și-al vechiului baltag, din zarea începuturilor noastre...

Radu Gyr

Eroi noștri

Codlea

Bujor Nelu Pascu

Sf. Activ lt. post-mortem

Născut la 6 Februarie 1918.

Fiul fostului subvizor școlar din Codlea.

A făcut școala militară pentru ofițeri de infanterie în anii 1939/40—1940/41.

Promovat sublocotenent la 10 Mai 1941.

Ca elev plutonier, făcându-și stagiul la Sighet, se reîntoarce la București, plin de amar pentru pierderea Ardealului de Nord.

Ca ofițer, a fost repartizat la Reg. 33 Inf. din Tulcea.

A luat parte la luptele pentru trecerea Dunării și cucerirea Basarabiei, când a fost ușor rănit.

Repartizat la un batalion de asalt, trece Nistrul și la 20 Septembrie este grav rănit. A doua zi, la 21 Septembrie decedează în spitalul de campanie Nr. 4 și este înmormântat în comuna Grădinița din Transnistria, departe de Ardealul său drag, pentru a cărui recucerire îi ardea inima.

Unul din cei mulți, care au plătit cu viața cucerirea Odesei.

Pentru faptele vitejești de arme a fost decorat cu „Coroana României” cu spade în gradul de Cavalier cu panglică de virtute militară și avansat Locotenent post-mortem.

Anunț întocmit de tatăl său.

Meiul

(Panicum millaceum)

Din punct de vedere istoric

Alimentația de bază a țărilor române până la finele secolului al 17-lea era meiul decojit. Din făina de mei se făcea o băutură puțin acra cunoscută sub denumirea de bragă.

Pe la finele secolului al 17-lea fu introdusă cultura porumbului în Muntenia și pe la începutul secolului al 18-lea în Moldova. Astfel treptat fu înlocuită cultura meiului cu aceea a porumbului. Unul din motivele care au contribuit mai mult la înlocuirea acestui aliment, care a servit timp îndelungat poporului românesc ca nutremânt de bază, este fără îndoială acela, că „semănătura meiului este foarte sensibilă, așa zice gingașă, pretențioasă în ce privește calitatea solului”. Este cunoscut, că meiului îi prieste căldura soarelui și un pământ ușor, nisipos. El crește, se dezvoltă repede și durata vegetației sale este scurtă. Acesta este și unul din motivele că meiul prosperează în regiunile muntoase, în țările nordice, fiind cândva cerealele cele mai prețuite. Cultivarea meiului cere multă experiență, îngrijire și atenție și pentru motivul că pasările preferă boabele meiului, altor soiuri de cereale.

Nu numai în țările române a stat meiul atâtea veacuri la baza alimentației marilor mase ale poporului, ci și în alte țări, ca Germania, Elveția, țările nordice, etc.

Plinius, senior, un învățat naturalist roman, scria că, dintre cerealele comestibile, meiul este cel mai spornic la gătit.

Este de dorit de a se introduce din nou cultura meiului pe o scară mai întinsă.

Intr-unul din viitoarele noastre articole ne vom pronunța asupra meiului din punctul de vedere al tehnicii culinare.

De toate

Câte cărți s'au scris despre Napoleon

Despre împăratul Napoleon I s'au scris peste zece mii de cărți. S'a calculat că de la moartea sa, în anul 1821, se tipăresc despre el câte o carte la fiecare 105 ore.

Dentiștii călări

Printre doctorii vrăjitori și alți șarlatani care străbăteau țările în cursul Evului Mediu se numărau și niște dentiști ciudați. Printre ei unii se laudau că și exercită profesunea stând călare. Într'adevăr ei își tratau pacienții stând pe cal. Dacă se rupea un dinte în timpul stărilor operațiilor, de sigur că era de vină pacientul... sau calul.

O pasăre care aruncă cu picioarele

Dacă pasărea „Emu” este atacată, ea se apără aruncând din picioare. Un picior dat de emu este suficient pentru a rupe piciorul unui om sau pentru a omori un câine. Emu este un struț care trăiește numai în Australia. El atinge înălțimea de 1,7 m, iar vocea lui se aseamănă cu sunetul tobei.

Ciudățeniile ale urșilor albi

La urșii albi din regiunile polare numai femela hibernează într'adevăr, după ce și-a săpat împreună cu masculul un bârlog. Ursul baricadează apoi intrarea spre „dormitorul” soției, pleacă singur pe drumuri și vine să-și ia soția și cu copiii, născuți între timp, abia primăvara.

Primăria comunei Roadăș Târnava Mare

Nr. 1544/943

Publicațiune

Primăria comunei Roadăș Târnava Mare, vinde în ziua de 27 Nov. 1943, ora 11, în localul primăriei comunale, prin licitație publică, cu oferte închise și cu respectarea dispozițiilor cuprinse în art. 88-110 din L. C. P. un număr de 200 fire de stejar, formând parchetul de construcție al anului 1943/44, având un volum de 447,158 m. c., din care 293,158 m. c. lemn de lucru și construcție și 230 m. sterl lemn de foc.

Garanția provizorie este de 50%, care se va întregi, după adjudecare, la 10%, în numerar sau efecte publice.

Condițiunile de licitare se pot vedea la primăria comunei noastre sau Ocolul Silvic din Rupea.

În caz de nereușită, a doua licitație se va ține în același local și la aceeași oră, în ziua de 15 Dec. 1933.

Roadăș la 4 Nov. 1943.

Primar Binder Ioan

Notar George Nicoră

Vorbe înțelepte

Pe Vias, un înțelept, l-au întrebat oare cine: care dobitoac ar fi mai stricător? Dacă întrebi despre cele sălbatice: tiranul, iar de zici de cele blânde: lingușitorul — răspunse înțeleptul.

De unde vine buchetul vinului?

Toamna lungă de anul acesta, care a permis strugurilor să se coacă în vole și să fie cu-leși atunci când proprietarul viei a socotit că e mai potrivit, promite vinuri tari și mai ales de o calitate remarcabilă.

Căror produse chimice li se datorește una din principalele calități ale vinurilor bune și anume buchetul lor? Este un fapt cunoscut că specialiștii pot deosebi după buchet, nu numai podgoria din care e vinul și anul producției, dar de multe ori, chiar și via din care provine. Când chimiștii vor să imite pe cale științifică opera experților, ei se ciocnesc în primul rând de faptul că corpurile chimice, care contribuie la formarea buchetului, sunt reprezentate uneori numai de urme infinitesimale. Și totuși, asemenea cantități necrezut de mici pot schimba total gustul vinului. Unele componente de bază ale aromei vinului, cum este vanilina și zimaldichilul sunt mai bine cunoscute. Dar celelalte numeroase aldehide, care constituie armonia gustului și parfumului unui vin nu au putut fi precis studiate.

Doi chimiști germani, specializați în acest domeniu, Hennig și Wilforth au pus la punct în ultimul timp un procedeu pentru a extrage la rece, din vin, produsele care compun buchetul său. Ei încep prin a adăoga vinului 10% alcool și îl tratează apoi cu pentan, un lichid care fierbe deja la o temperatură de 34°. Reușesc astfel să lase vinul fără niciun buchet, cu un gust aspru și acru, deși din punct de vedere chimic aciditatea lui nu s'a schimbat. Nici colorarea nu suferă din acest tratament, dar mirosul dispăre complet. Parfumul astfel extras este atât de puternic, încât chiar atunci când este de un milion de ori diluat, tot mai poate fi simțit de organele olfactive ale omenești ale mirosului.

Oricum se străduiesc chimiștii însă, și chiar dacă vor reuși să stabilească în detaliu, căror complicate produse chimice se datorește buchetul vinului, nu vor reuși să înlocuiască niciodată gustul fin al cunoscătorilor.

A v i z

Cărțile, revistele, manuscrisele de articole și scrisorile destinate „Foi pentru minte, inimă și literatură” se vor trimite la adresa d-lui Gh. Tulbure, Brașov, str. Dorobanț 13.

Curierul „Astrei” Brașov

Cercurile culturale ale „Astrei” din Blumăna, Bod, Baci, Bran, Poarta, Stupini, Șohodol și Tohan (Rogifer) sunt rugate să trimită delegați spre a ridica dela Biblioteca „Astrei” Brașov B-dul Ferdinand nr. 12, completarea bibliotecilor lor populare câte 27 volume nouă de fic care organizație.

Dintr'o arhivă secretă
brașoveană

Statul polițist

de I. Urcanu

Continuarea din pagina 4-a

lui spune că, după ce „a absolvit științele juridice la universitatea din Apanuşfalău și-a făcut praxa la Tisza Kálmán”. — (Gaz. Tr. No. 212 — din 6 Oct. 1895).

Și pentru a se vedea ura de rasă și instigația lui Dr. Aurel Mureșianu în legătură cu acest incident, rog pe cei ce îl interesează să citească notița „Tendențioase defaimări” din pg. 2 No. 213 — 18 Oct. 1895, cum și articolul „Cavalerism maghiar” din No. 218 dela 13 Oct. 1895 al „Gazetei Transilvaniei”.

Din citirea lor se poate convinge oricine că scandalul a fost provocat de către elevii liceului real de stat, care, venind în prea bună dispoziție au început să întoneze ariile lor favorite: „Jos cu Valahii puturoși, trăiască Ungurii” etc. și să maltrateze pe bătrânele Maria G. Stinghe de 80 ani, Parasahiva Govna de 70 ani, Maria V. Safiu de 70 ani și Paraschiva D. Ursiu de 80 ani.

Că după această cavaleriească purtare au început să sboare pietrele membrilor de familie ale maltrataților, nimeni nu se poate mira.

Din acest motiv n'au făcut reclamație nici profesorii din grupul excursioniștilor decât a doua zi, după răspândirea veștilor prin oraș.

Insuși prefectul, în primul sau raport către președintele consiliului de miniștri la 8 Oct. 1895 spune „din partea-mi nu consider acest caz, — de altfel complet denaturat de presa, — de natură politică, ci de o simplă afacere copilărească”. (No. 204/Res. — 8 Oct. 1895).

După ce ancheta poliției constată că inșiși reclamanții sunt agenții provocatori, că între ei nu s'au găsit răniți, ci dimpotrivă s'au constatat maltratarea populației pașnice din Scheiu, numai atunci își schimbă și prefectul părerea și cere pedepse severe mai ales contra redactorului „Gazetei Transilvaniei” care a avut îndrăzneala să pună mâna pe rană și fără a insulta pe cineva și cu atât mai puțin să agite contra autorității de stat, a cerut și el pedepsirea severă a provocatorilor și maltrataților.

Despre cele ce a avut de suferit în special Ștefan Stinghe din cauza cercetărilor civilizate, scheienii bătrâni ne povestesc adevărate legende. Că ar fi fugit în munți și a stat un timp ascuns pe la Bran și că, din cauza bătailor, s'ar fi smintit bietul băiat!

Lăsăm deocamdată să cadă aici perdeaua asupra suferințelor școlarilor brașoveni, dintre care mulți n'au mai putut să-și continue studiile, ci au rămas la vetrele lor sărace dar cinstite, îmbrățișând meseria și negoțul.

Despre școlarii de mai târziu avem încă multe lucruri frumoase de spus. Ei sunt școlarii anilor de frământări epopeice, luptătorii dârji dela 1904—1918 și făuritorii zilei de 1 Decembrie 1918.

Abonaților

le aducem aminte că nu trăim din subvenții.

Schimbarea carnetelor refugiaților din Ardealul de Nord

Se aduce la cunoștința tuturor refugiaților din Ardealul de Nord, aflați pe teritoriul Municipiului Brașov, că în conformitate cu dispozițiile date de Ministerul Afacerilor Străine, Comisarariatul General al Refugiaților, comunicat Primăriei de către Prefectura jud. Brașov cu Nr. 16.487/1943, actualele cartete de refugiat se vor schimba cu cartete noi. În vederea acestui scop, se vor întocmi tabele de către circumscripțiile polițienești din Municipiu.

Toți refugiații din Ardealul de Nord au obligațiunea de a se înscrie în aceste tabele, la circumscripțiile polițienești respective, până la data de 15 Noembrie 1943 între orele 16—19.

Instituțiile publice, fabricile și întreprinderile mari din Municipiu vor întocmi singure aceste tabele, în care scop se vor trimite câte un funcționar la Primăria Municipiului Brașov, eșalonul I, camera 31, pentru a primi instrucțiuni și imprimare.

Inscrierea se face pe baza carnetului de refugiat sau în lipsa lui cu alte acte din care să reiasă și să poată justifica următoarele:

Numele și pronumele — Sexul — Etatea — Starea civilă — Locul nașterii — Pentru copii școala și clasa care o frecventează — Originea etnică — Ospați înainte de refugiu — Starea materială — Data refugerii — Localitatea de unde s'a refugiat — Adresa actuală — Numărul carnetului de refugiat și localitatea de unde s'a eliberat. Pentru familiile se va prezenta pentru înscriere numai capul de familie, cu cartetele sau actele tuturor membrilor.

Cei care nu se vor înscrie în aceste tabele, nu vor primi cartete noi, care vor conține o identitate exactă a fiecărui refugiat și numai în baza cărora vor mai putea primi ajutoare și intra în serviciu.

Cartetele noi vor legitima calitatea de refugiat și dreptul de domiciliu în Municipiu.

Brașov la 3 Noembrie 1943.

Primar
ss. Dr. N. G. V. Gologan
p. Secretar general
ss. Dr. St. Popovici

Atelier de tricotege și țesături casnice
A. Chicomban & Co.
TURCHEȘ —
Str. Brătianu Nr. 205

ANUNȚ

Redeschizându-și atelierul, firma „A. CHICOMBAN & Co.”, Turcheș; aduce la cunoștința Onor. clientelei, că se primesc zilnic comenzi spre executare pentru:

Pouluwere, ciorapi, mănuși, șaluri, șosete, căciuli pentru copii etc.

EXECUȚII IREPROȘABILE DUPĂ ULTIMELE MODELE.

Onor. clienți sunt rugați, ca la prezentarea comenzii să prezinte și autorizația din care să se constate că au depus cota respectivă oficiului de colectare a lânii.

Se pot primi comenzi și din IN sau CĂNEPĂ, pentru ciorapi.

Cu stimă,
A. CHICOMBAN & Co.

Femeie destoinică, pricepută la bucatărie și spălat angajează cu luna sau cu ziua Str. Iorga 12 parter.

Se caută casieră și vânzătoare la magazinul LANTEX, Piața Libertății 14, Brașov.

Angajează femeie serioasă pricepută la curățenie și bucatărie. Baiulescu 11 parter.

O recoltă frumoasă
și
sănătoasă în lan
obțineți saramurând
cu

GERMISAN
usc at și u med

Produs original Fahlberg-List A. G. Magdeburg
Autorizat de Ministerul Agriculturii și Domeniilor

E te economic și mărește considerabil prețul recoltei

G E R M I S A N - u l

Distruge mătura la grâu, tăciunile și mușgaiul de zăpadă la seară, sfășierea frunzelor de orz, antracnoza la mazăre și fasole, putregaiul rădăcinilor la sfeclă, tăciunile îmbrăcat la orz și ovăz.

Se găsește la toate Camerele și Ocoalele Agricole din țară
vânzându-se la preț fixat de către Ministerul Agriculturii și Domeniilor

S'a deschis

MAGAZINUL

Piața Libertății 14

ROMANESC

Piața Libertății 14

stofe,
mătăsuri,
tricotaje,

ciorapi,
pânzefuri
etc.

Lila Măzgăreanu

Telef. 2905

Telef. 2905

România

Corpul Portăreilor Tribunalului Brașov
Dos. Nr. 563/1943

Publicațiune de vânzare mobilară

Not. Ion Ionescu, Portărel al Tribunalului Brașov, prin aceasta aducem la cunoștința publică, că în cauza de urmărire mobilară întreprinsă la cerea următorului Paul Simlovici din București, repr. prin Dr. Ioachim Ciurea avocat din Brașov, contra lui Gheorghe Bobeș și soția Maria Bobeș din Turcheș Nr. 318, obligați la plata sumei de 29000 lei capital, interese legale dela data de 1 Iulie 1943 precum și 1000 lei cheltuteli de judecată și urmărire în baza cambilor investite cu formula executorie Nr. 997/943 și 998/1943 de către Judecătoria III Urbană București, în care scop s'a aplicat sechestrul definitiv prin procesul verbal Nr. 1915 din 7 Septembrie 1943 al acestui Corp de Portărei;

Se fixează termen de vânzare publică la fața locului în comuna Turcheș Nr. 318, județul Brașov, în conformitate cu disp. art. 431 și următorii din Procedura Civilă, pe ziua de 17 Noembrie 1943, ora 9 dim. când se va vinde averea mobilară sechestrată prin procesul verbal amintit mai sus, compus din: doi cai de culoare roșcată, vârstă 6—8 ani, una căruță țărănească în bună stare și un aparat de radio la priză.

Vânzarea se va face cu bani gata, iar obiectele se vor adjudeca imediat aceluia care a oferit mai mare preț, după a trela strigare.

Totodată se încunoștințează toți cei interesați care au față de urmărirea de mai sus pretențiunilor cu titlu de chirie sau alte drepturi de preferință, recunoscută ca atare de lege, să declare aceste pretențiuni până la termenul de vânzare, spre a fi înțuite în seamă cu ocazia distribuirii prețului realizat din vânzare.

Data în Brașov. la 29 Oct. 1943.

Portărel
ss. Ion Ionescu

Secretar
Indescifrabil

Ministerul Finanțelor

Direcțiunea Generală Administrativă
Direcțiunea Personalului

Nr. 659.660 din 9 Oct. 1943.

Jrn Nr. 63878/943 Dos. 26

Comunicat

Se aduce la cunoștința celor interesați că, în ziua de 15 Noembrie 1943, se va ține un concurs pentru ocuparea posturilor de dactilograf, din administrația centrală și serviciile exterioare ale Ministerului de Finanțe. Cererile de înscriere și actele necesare se vor depune la Direcțiunea Personalului până cel mai târziu la data de 10 Noembrie 1943.

La Minister și la toate Administrațiile Financiare din țară se găsesc afișate instrucțiunile complete, în care se arată condițiunile cerute, actele necesare, localitățile unde vor funcționa comisiunile de examinare, posturile vacante precum și programa analitică, privind acest concurs.

Primăria com. Vlădeni, județul Brașov
Nr. 2489 din 5 Noembrie 1943

Publicațiune

Primăria comunei Vlădeni, jud. Brașov, dă spre exploatare în dijma parchetul anual de pădure „Cumetrița” 1943/44, în ziua de 25 Noembrie 1943, orele 10 a.m. în localul primăriei.

În caz că prima licitație nu va da rezultat sau rezultatul va fi nesatisfăcător pentru comună, se va ține o nouă licitație în ziua de 7 Decembrie 1943, cu aceleași condițiuni și la aceeași oră și loc.

Licitația se va ține conf. disp. art. 88—110 din L. C. P.

Caletul de sarcini și condițiunile de exploatare se pot vedea la primăria comunală și Serviciul Silvic județean Vlădeni la 5 Noembrie 1943.

Primar
B. Negrea

Notar
N. Moldovan

Informațiuni

Abonamente de sprijin

Dr. Romulus Fersigan, advocat, București	Lei 2000
Nicolae Lupaș, fabricant, Râmnicu-Vâlcea	2000
Prof. univ. I. Andrieșescu, București	500
Dr. Pop Corneliu, avocat, Sighișoara	500

*

Redacționale

Numărul nostru din 9 Nov. c. n'a apărut pentru că „nu sunt vremurile subț om...“ De aceea apărăm acum cu un număr de pagini sporit.

*

SPECTACOLE

Operetă. Miercuri în 17 Nov. a. c. se va reprezenta în sala „ASTRA“ opereta *Văduva Veselă* cu Ion Dacian în rolul lui Danilo. Spectacolul se va da în matineu (ora 4 p. m.) și seara, la ora 8.30.

Aceeași operetă, în aceeași distribuție se va repeta Joi, 18 Nov., în sala „REDUTA“. Matineu: ora 4 și seara: ora 8.30.

Bilete se pot reține la Agenția teatrală Maria Băncilă, telefon 35—37.

*

Dela Universitatea liberă muncitorească

Duminecă, 31 Oct. la orele 11.30 în sala „Astra“ va vorbi în cadrele univ. libere muncitorești d-l George Sorescu, dir. uzinelor „Metrom“ despre „Demnitatea muncii“.

După conferința urmează programul artistic-cultural susținut de secția M. L.-Metrom.

*

Cursul de limbă Engleză pe temei fonetic al d-lui Prof. univ. I. Ol. Stefanovici-Svensk, doctor dela Universitatea Londra, traducătorul lui Eminescu în englezește, pentru începători și înaintați, se redeschide la *Academia Comercială*, marți 16 Noembrie 1943, ora 19¹/₄, când se vor face înscrierile. Cursul se va ține marți și joia.

*

Adânc îndurerăți, Constantin soț, Mărioara și Costică, fiică și fiu, Lenuța și Titi, noră și nepot, Elena Gall și Nicolae Bădițoiu, soră și frate, precum și cumnați, cumnate, nepoți și nepoate, anunță încetarea din viață, după o lungă și grea suferință a scumpei lor

Maria Cristoloveanu

n. Bădițoiu

în etate de 72 ani, în ziua de 11 Noembrie 1943.

Inmormântarea va avea loc din casele proprii din str. Prof. I. Petricu No. 4, în cimitirul Bisericii Sft. Nicolae din Prund, duminecă 14 Nov. 1943 ora 3 d. m.

Odihnească în pace!

Cronica războiului

ASPECTE POLITICE

Săptămâna aceasta a fost bogată în evenimente politice importante. Conducătorii popoarelor aparținând celor două tabere allate în luptă și-au mărturisit — liecare în felul lui — credința în victoria de pe urmă.

Primul a vorbit, în fața Sovietului din Moscova, Stalin afirmând că Germania și aliații ei se găsesc în fața catastrofei. Redactorul diplomatic al agenției DNB., dr. Siegfried Horn, spune printre altele: „Pentru a da curaj aliaților săi de a face cel de al doilea front, Stalin admite că frontul din Italia, deși nu este cel de al doilea front, este totuși „un fel de al doilea front“. Prin această concesie Stalin vrea să se achite de concesionile politice ce i s'au făcut la conferința dela Moscova.

În legătură cu această conferință a miniștrilor de externe, ținută la Moscova, conferință pe care Stalin o numește „istorică“, este interesantă părerea pe care dictatorul dela Kremlin o are asupra Europei, deoarece a declarat textual că „politica guvernului sovietic în această problemă rămâne neschimbată“.

Fapt interesant este că Stalin socotește printre popoarele care așteaptă să fie eliberate pe „locuitorii Lituaniei, Estoniei, Moldovei și ai republicii finlandezilor“, pe care îi revendică, așa ca și cum aceste teritorii ar face parte integrantă din Uniunea Sovietică.

Referitor la dominația Europei de către Rusia este demnă de relevat știrea apărută în ziarul laborist britanic „Pople“, după care: „Uniunea Sovietică devine tot mai mult stăpână Europei. În Uniunea Sovietică — observă ziarul — s'a dovedit îndreptățit sistemul statal ce a fost disprețuit timp de un sfert de veac de către conservatorii englezi. Nu este surprinzător că s'a terminat „în mod foarte satisfăcător“ conferința dela Moscova a celor trei miniștri ai afacerilor străine, căci „acest mod foarte satisfăcător“ înseamnă că Englezii și nord-americanii erau de acord încă înainte de începerea ședințelor să facă concesii ce ar fi părut fantastice chiar și acum câteva săptămâni“.

Despre conferința dela Moscova d-l Churchill a declarat — cu ocazia banquetului dat de primăria din Londra, — că întâlnirea din capitala Rusiei a lăsat pe sovietici să vadă că este dorința hotărâtă a Angliei și Statelor Unite de a duce alături de Uniunea Sovietelor acest războiu până la sfârșitul lui și apoi de a colabora cu ea „în vederea refacerii“.

Despre victorie d. Churchill a spus că ar fi o nebunie dacă aliații și-ar face planurile lor și ar executa operațiunile pornind dela speranța unei rapide prăbușiri a Germaniei. Campania din 1944 va fi foarte dură și ea va constitui pentru aliații apuseni lupta cea mai costisitoare de vieți omenești pe care au dat-o vreodată. Dată fiind campania grea ce așteaptă pe aliații apuseni, aceștia „trebuie să strângă chingile“. Nu este timp de slăbirea sforțărilor sau de visuri dulci despre bucuriile pe care le vor aduce victoria și pacea. Hitler continuă a dispune de multe sute de divizii.

Discursul d-lui Churchill a fost comentat de presa germană în sensul că el pare un cuvânt de respect față de armata germană și față de „abilitatea ei încercată în lupte“.

Al treilea discurs este al Fuehrerului Adolf Hitler, pronunțat cu prilejul zilei de 9 Noembrie, la o reuniune comemorativă la cercul vechilor săi camarazi de partid în sala Loewenreau din München.

În alocațiunea rostită cu acest prilej Fuehrerul a declarat că în cursul istoriei omenirii nu a existat niciodată o perioadă de timp care, în interval de 20 de ani, să înglobeze evenimente atât de uriașe care să clatine lumea și să hotărască destinele popoarelor.

Pornind din anul 1914 Hitler a analizat rând pe rând evenimentele privind lumea în general și Germania în special, a subliniat că prin țelurile sale politice Germania din trecut nu căuta decât să mențină pacea mondială.

Conducătorul poporului german a descris pe larg pericolul ce amenința Germania din apus, din partea Angliei, și apoi pericolul din răsărit care amenința nu numai existența poporului german ci Europa întreagă. Referindu-se la acest pericol, care amenința și țara noastră, Fuehrerul a spus: „România, de asemenea, nu a avut de sigur niciodată gândul de a ocupa Caucazul și sondele petrolifere dela Baku. Dar Rusia a urmărit cu încăpățănare țelul de a ocupa nu numai gurile Dunării, dar și regiunea petroliferă a României și, în plus, întreaga peninsulă Balcanică, spre a o utiliza ca trambulină pentru noi cuceriri“.

Acest asalt care de 2000 de ani amenință fără încetare Europa Orientală nu poate fi oprit cu succes decât de către un singur stat și anume de către Germania.

Și dacă pentru poporul nostru lupta este de o duritate fără limite, aceasta nu dovedește decât faptul că fără Germania și cu atât mai mult contra Germaniei niciun stat nu ar putea fi în măsură să reziste acestei primejdii și că orice speranță a diferitelor popoare europene de a putea fi cruțate printr-o atitudine amabilă sau lingușind pe moscoviți, nu este decât o prostie copilărească sau o lașitate rușinoasă“.

Situația Turciei

După conferința dela Moscova și după întrevederile d-lui Menemencioglu dela Cairo, presa de pretutindenți s'a ocupat de situația viitoare a Turciei și a emis diferite păreri, unele prevestind intrarea Turciei în războiu, altele dimpotrivă.

Impotriva primelor păreri, răspândite de agenția britanică de informațiuni, se ridică d-l Benidje în „Son Telegraph“, accentuând că armata turcă are drept misiune să apere granițele Turciei. Politica turcă — spune telegrama din Istanbul — urmărește în mod exclusiv interesele poporului turc. Turcia nu vrea nici să-și verse sângele pentru alții, nici să le cedeze ceva, și nici să caute aventuri.

În același sens scriu și ziarele „Cumhuriyet“, „Tasviri Efhâr“, ș. a. De asemenea, cu privire la convorbirile dela Cairo, se transmite din Ankara: „În cercurile bine informate se presupune că ministrul de afaceri străine va face declarații în legătură cu conversațiile dela Cairo, în cursul unei ședințe ce se va ține cu ușile închise, înaintea mai multor membri ai partidului guvernamental.“

Respingerea, pe cale publică, făcută într-o formă energică de deputatul Sadak, în ziarul „Aksham“, a insinuării agenției „Reuter“, după care Turcia s'ar fi hotărât să intre activ în războiu, este aprobată în mod complet de opinia publică turcă.

Observatorii turci relevă în deosebi că, chestiunea trecerii prin Strâmtoarea pentru vasele de războiu este absolut indiscutabilă, în vreme ce navigația comercială este liberă de totdeauna în conformitate cu acordurile.

Totuși, în practică, un ajutor către Rusia Sovietică nu depinde de Turcia ci de dominarea Mării Egee, înafara domeniului turc. Cercurile bine informate susțin că nu este de asemenea exclus ca țelul conversațiilor dela Cairo să fie de a se pune Turciei probleme decisive. Dar, ele au convingerea bine întemeiată că Turcia își rezervă în mod suveran propriile sale decizii, fără a urma exemplul Portugaliei“.

de Mardare Mateescu

Mersul războiului

Operațiunile militare de pe frontul de răsărit au fost influențate de schimbarea timpului. În sectorul de Nord viscolește, iar în sectorul central cade o ploaie puternică. Punctele principale ale luptelor se află, încă, la Kiev și Nevel, în timp ce presiunea sovietică la Crivoirog, Perekop și Kerci cedează. Bătălia dela Kiev a ajuns punctul culminant. Contra-măsurile luate de Germani au început să-și arate efectul și să îngreuneze înaintarea maselor bolșevice, printre care se află numeroase unități mecanizate. În alte părți ale spațiului Kiev, trupele germane au reușit să recucerească o serie de localități. Situația din spațiul lacurilor dela Nevel este nelămurită deoarece poziția geografică a acestei regiuni nu lasă să se deseneze frontul în mod precis. Pătrunderile sovietice în spațiul Smolensk au putut fi zăvoite, dar sunt de așteptat alte atacuri bolșevice.

Marile lupte din istmul Crimeei au cunoscut o slăbire vremelnică, fapt remarcat și în sectorul Kerci, precum și pe cursul inferior al Niprului și în cotul Niprului.

În sectorul dela Vest de Dombrov sovieticii au atacat cu superioare forțe de infanterie, cu care prilej au câștigat teren plătit în mod sângeros.

Comunicatul german, ocupându-se de luptele din răsărit semnalează că un atac bolșevic dat la unul din capetele de debarcare dela Kerci a fost respins prin lupte grele de către formațiuni germane și române. Cu acest prilej vânătorii de munte români s'au distins încă odată, cucerind printr'un contra-atac navalnic o poziție situată pe înălțimi și apărată de forțe sovietice mult superioare ca număr.

Pe frontul din Italia de sud bătălia defensivă continuă la Vest de Voltorno, fără a pierde nimic din intensitatea ei. Atacurile anglo-americe date la Migano și Venafro s'au sfârșit de rezistența germană.

Aviația germană a bombardat baza dela Neapole. De asemenea a fost bombardată Londra și împrejurimile, iar acest fapt este criticat de opinia publică londoneză care vede în reușita atacurilor o slabă apărare engleză.

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacția și Administrația
B R A Ș O V
B-dul Regele Ferdinand No. 12
TL 1513

Abonamentul anual Lei 400
Autorități și Societăți Lei 800
Membrii „Astrei“ din
comunele jud. Brașov
și refugiații săteni din
Ardealul de Nord Lei 200